

EUROOPAN KESKUSPANKKI

PANKKIVALVONTA

Ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaopas

Riskienhallintaa ja tietojen
julkistamista koskevat
valvontaodotukset

BANKENTOEZICHT

Marraskuu 2020

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE

BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ

BANKOVÝ DOHLAD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

BANKENAUF SICHT

SUPERVISÃO BANCÁRIA

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Soveltamisala	6
2.1	Merkittävät luottolaitokset	6
2.2	Käyttöönotto	7
2.3	Vähemmän merkittävät luottolaitokset	7
2.4	Vakavaraisuussäätely	8
3	Ilmasto- ja ympäristöriskit	11
3.1	Määritelmät	11
3.2	Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistaminen	11
3.3	Riskikartoituksista saatua tietoa	15
4	Liiketoimintamallia ja -strategiaa koskevat valvontaodotukset	17
4.1	Liiketoimintaympäristö	17
4.2	Liiketoimintastrategia	19
5	Hallintoa ja valvontaa sekä riskinottohalua koskevat valvontaodotukset	22
5.1	Ylin hallintoelin	22
5.2	Riskitoleranssi	25
5.3	Organisaatorakenne	27
5.4	Raportointi	29
6	Riskienhallintaa koskevat valvontaodotukset	32
6.1	Riskienhallintajärjestelmä	32
6.2	Luottoriskin hallinta	36
6.3	Operatiivisten riskien hallinta	40
6.4	Markkinariskien hallinta	42
6.5	Skenaarioanalyysit ja stressitestaus	43
6.6	Likviditeettiriskien hallinta	45

7	Tietojen julkistamista koskevat valvontaodotukset	47
	Julkistusperiaatteet ja -menettelyt	47
	Julkistettavien ilmasto- ja ympäristöriskitietojen sisältö	50
	Lähteet	53

Vuoden 2015 Pariisin ilmastopimuksen¹ ja YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelman (Agenda2030) myötä valtiot ympäri maailmaa ovat ryhtyneet etenemään askel askeleelta kohti vähähiilistä kiertotaloutta. [Euroopan vihreän kehityksen ohjelman](#) tavoitteena on tehdä Euroopasta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Rahoitussektorin odotetaan olevan tärkeässä roolissa, kuten käy ilmi esimerkiksi [kestävän kasvun rahoitusta koskevasta komission toimintasuunnitelmasta](#).

Siirtyminen vähähiilisemmän kiertotalouden suuntaan on sekä uhka että mahdollisuus taloudelle ja rahoituslaitoksille.² Ilmastomuutoksen aiheuttamat vahingot ja ympäristön tilan heikkeneminen voivat vaikuttaa merkittävästi reaalitalouteen ja rahoitusjärjestelmään. Euroopan keskuspankki on pitänyt ilmastomuutokseen liittyviä riskejä yhtenä euroalueen pankkijärjestelmän tärkeimmistä riskitekijöistä jo kahtena peräkkäisenä vuonna ja sisällyttänyt ne [yhteisen pankkivalvonnan riskikarttaan](#). EKP:n näkemyksen mukaan luottolaitosten tulisi ottaa ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon strategisesti, ennakoivasti ja kattavasti.

EKP seuraa tiiviisti kaikkea kehitystä, jolla voi olla vaikutusta euroalueen luottolaitosten toimintaan. Komissio asettaa [kestävän kasvun rahoitusta koskevassa toimintasuunnitelmassa](#) tavoitteeksi ohjata rahoitusvirtoja kestäviin investointeihin, tehdä kestävyysnäkökohdista osa normaalia riskienhallintaa sekä edistää läpinäkyvyyttä ja pitkäjänteisyyttä taloudessa. Euroopan pankkiviranomaiselle (EPV) annettiin puolestaan tehtäväksi selvittää, miten ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät ESG-vaatimukset voidaan sisällyttää luottolaitosten vakavaraisuusvalvonnan kolmeen pilariin. EPV on sittemmin julkaissut [kestävän rahoituksen toimintasuunnitelman](#) ja [keskustelualoitteen](#), jossa tarkastellaan mahdollisuuksia sisällyttää ESG-vaatimukset sääntelyyn ja valvontaan.

Tämä opas edustaa EKP:n näkemystä siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskkejä hallitaan turvallisesti ja varovaisesti nykyisen vakavaraisuussääntelyn näkökulmasta. Siinä kuvataan, miten EKP odottaa luottolaitosten ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon nykyisten riskiluokkien riskitekijöinä, kun ne laativat ja toteuttavat liitetoimintastrategiaa sekä hallinto- ja riskienhallintajärjestelyjä. EKP myös odottaa luottolaitosten julkistavan tietoa ilmasto- ja ympäristöriskeistään entistä selkeämmin.

Opas ei ole sitova: se toimii pohjana valvontadialogille, jossa keskustellaan EKP:n odotuksista ja luottolaitosten mahdollisesti niistä poikkeavista käytännöistä. EKP hioo jatkuvasti ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa ja tietojen julkistamista koskevia

¹ Kansainvälisen luontopaneelin (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES) laatiman maailmanlaajuisen arvioinnin jälkeen on odotettavissa biologista monimuotoisuutta koskevaan YK:n yleissopimukseen perustuvia uusia kansainvälisiä sopimuksia, joilla pyritään edistämään ekosysteemien kestävää käyttöä ja vähentämään erilaisia luonnon monimuotoisuutta köyhdyttäviä tekijöitä.

² Ks. esim. EKP:n [Financial Stability Review](#), toukokuu 2019.

valvontalinjauksiaan ja ottaa huomioon sääntelyn kehityksen sekä pankkialan ja valvontayhteisön muuttuvat käytännöt.

Kehikko 1

EKP:n valvontaodotukset pähkinänkuoressa

1. Luottolaitoksilla odotetaan olevan selkeä käsitys ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta liiketoimintaympäristöönsä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, jotta ne voivat tehdä perusteltuja strategia- ja liiketoimintapäätöksiä.
2. Luottolaitosten odotetaan ottavan liiketoimintastrategiansa laadinnassa ja toteutuksessa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.
3. Ylimmän hallintoelimen odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon luottolaitoksen yleisessä liiketoimintastrategiassa, liiketoiminnan tavoitteissa ja riskienhallintajärjestelyissä sekä valvovan tehokkaasti ilmasto- ja ympäristöriskejä.
4. Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit selkeästi riskinottoperiaatteisiinsa.
5. Luottolaitosten odotetaan jakavan vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnasta organisaatiossaan kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti.
6. Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskinsä huomioon sisäisen raportoinnin riskikoosteissaan, jotta ylin hallintoelin ja sen alaiset valiokunnat pystyvät tekemään perusteltuja päätöksiä.
7. Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit riskienhallintajärjestelmänsä nykyisiin riskiluokkiin riskitekijöinä, jotta niitä pystytään hallitsemaan, seuraamaan ja vähentämään riittävän pitkällä aikajänteellä, sekä tarkistavan järjestelyjen ajantasaisuuden säännöllisesti. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ja mittaavan riskit osana yleistä prosessia vakavaraisuutensa varmistamiseksi.
8. Luottoriskinhallinnassa luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon kaikissa asiaankuuluvissa luottojen myöntämismenettelyn vaiheissa sekä seuraavan näiden riskien kehitystä salkuissaan.
9. Luottolaitosten odotetaan selvittävän, miten ilmastoon ja ympäristöön liittyvät ilmiöt voivat vaikeuttaa liiketoiminnan jatkuvuutta ja missä määrin laitoksen toiminnan luonne saattaa kasvattaa sen maine- ja/tai vastuuriiskejä.
10. Luottolaitosten odotetaan seuraavan jatkuvasti ilmasto- ja ympäristötekijöiden vaikutusta senhetkiseen markkinariskiasemaansa ja tulevien investointien kannalta sekä laativan stressitestejä, joissa ilmasto- ja ympäristöriskit otetaan huomioon.
11. Ilmasto- ja ympäristöriskeille olennaisesti altistuvien luottolaitosten odotetaan arvioivan stressitestauksensa asianmukaisuuden ja ottamaan nämä riskit osaksi perusskenaarioitaan ja epäsuotuisia skenaarioitaan.

12. Luottolaitosten odotetaan tarkistavan, voisivatko olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit johtaa likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskurien hupenemiseen, sekä ottamaan mahdollisuuden huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskureita määritettäessä.
 13. Luottolaitosten odotetaan ilmoittavan määräajoin julkistamissaan asiakirjoissa merkityksellistä tietoa, kuten olennaisina pidettyjen ilmasto- ja ympäristöriskien keskeiset mittarit. Niiden odotetaan myös ottavan asianmukaisesti huomioon Euroopan komission tiedonannon [Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmastoön liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa](#).
-

2 Soveltamisala

2.1 Merkittävät luottolaitokset

Tähän oppaaseen koottuja odotuksia käytetään EKP:n valvontadialogissa sen suorassa valvonnassa olevien merkittävien luottolaitosten kanssa. EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset ovat laatineet oppaan yhteistyössä. Tavoitteena on antaa luottolaitoksille selkeämpi käsitys siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskejä hallitaan luotettavasti, tehokkaasti ja kattavasti – ja miten ne julkistetaan – nykyisen vakavaraisuussäätelyn näkökulmasta.³ Lisäksi halutaan vahvistaa luottolaitosten tietoisuutta ilmasto- ja ympäristöriskeistä ja parantaa niiden kykyä hallita tällaisia riskejä.

Opas ei korvaa eikä syrjäytä voimassa olevaa lainsäädäntöä. Opasta tulisi lukea rinnakkain EKP:n muiden oppaiden ja erityisesti sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä (ICAAP) koskevien EKP:n ohjeiden kanssa.⁴ Valvontaodotukset liittyvät tiettyihin vakavaraisuusdirektiivin⁵ ja -asetuksen⁶ vaatimuksiin, ja niitä sovelletaan samalla konsolidointitasolla ja samassa laajuudessa kuin kyseisiä vaatimuksia.

Merkittävien luottolaitosten odotetaan käyttävän opasta sen mukaan, miten olennaisesti ne altistuvat ilmasto- ja ympäristöriskeille. Olennaisuus tulisi arvioida vakavaraisuusdirektiivin ja -asetuksen vaatimusten valossa.⁷ Olennaisuus arvioidaan aina laitoskohtaisesti, eli siinä otetaan huomioon luottolaitoksen liiketoimintamallin, toimintaympäristön ja riskiprofiilin erityispiirteet, sillä ne ovat ratkaisevia tarkasteltaessa luottolaitoksen altistumista ilmasto- ja ympäristöriskeille. Pienikin luottolaitos voi olla erittäin alttiina ilmastomuutoksen ja ympäristön tilan heikkenemisen vaikutuksille, jos sen toiminta on keskittynyt markkinoille, sektoreille tai maantieteellisille alueille, joihin kohdistuu olennaisia fyysisiä ja siirtymäriskejä.⁸ Oppaan sekä kansallisen ja EU-lainsäädännön lisäksi luottolaitoksia kannustetaan hyödyntämään ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevia julkaisuja mm. Euroopan komissiolta, Euroopan pankkiviranomaiselta (EPV), Network for Greening the Financial System (NGFS) -yhteistyöverkostolta, Baselin pankkivalvontakomitealta

³ Opas ei siis sisällä uusia konkreettisia tarkastusvaatimuksia.

⁴ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), EKP 2018. Tässä oppaassa käydään lisäksi läpi odotuksia ilmasto- ja ympäristöriskien käsittelystä pääomaan kohdistuvien riskien hallinnassa.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 1).

⁷ Ks. myös tämän oppaan luvut 6 ja 7.

⁸ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston laatima tekninen asiakirja "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", NGFS, toukokuu 2020.

(Basel Committee on Banking Supervision, BCBS), finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmältä ja sen ilmastoraportointityöryhmältä (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD), Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöltä (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) sekä kansallisilta valvontaviranomaisilta.⁹

Kehikoissa esitettyjen havainnollistavien esimerkkien käytännöt eivät välttämättä sovellu yleiseen käyttöön, eivätkä ne välttämättä ole kaikkien valvontaodotusten mukaisia.

2.2 Käyttöönotto

Opas tulee voimaan sen julkaisupäivänä. Merkittävien luottolaitosten odotetaan tarkastavan, onko niiden nykyinen tapa hallita ja julkistaa ilmasto- ja ympäristöriskejä luotettava, tehokas ja kattava oppaaseen kirjattujen odotusten mukaisesti. Luottolaitosten odotetaan ryhtyvän parantamaan käytäntöjään viipymättä, jos tilanne sitä edellyttää.

Alkuvuodesta 2021 yhteiset valvontaryhmät pyytävät merkittäviä luottolaitoksia ilmoittamaan EKP:lle, miten niiden käytännöt poikkeavat tässä oppaassa esitetyistä valvontaodotuksista ja millaisin järjestelyin odotukset pyritään vähitellen ottamaan huomioon. EKP on tietoinen siitä, että ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa ja julkistamista koskevia käytäntöjä, menetelmiä ja välineitä kehitetään koko ajan, ja ne hioutuvat ajan mittaan.

2.3 Vähemmän merkittävät luottolaitokset

EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset ovat laatineet oppaan yhteistyössä. Tavoitteena on varmistaa, että euroalueen pankkivalvonta on korkeatasoista ja kaikkia pankkeja valvotaan samalla tavalla. Suosituksena siis on, että kansalliset valvontaviranomaiset soveltavat tämän oppaan odotuksia vähemmän merkittävien luottolaitosten valvonnassa. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti odotuksia sovelletaan kunkin laitoksen toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen mukaan. EKP on tietoinen siitä, että useat kansalliset valvontaviranomaiset ovat julkaisseet tai valmistelevat myös omia ilmasto- ja ympäristöriskioppaita. Vähemmän merkittävien luottolaitosten toivotaan perehtyvän tällaisiin oppaisiin sekä muihin kansallisten valvontaviranomaistensa ilmasto- ja ympäristöriskijulkaisuihin.

⁹ Ks. esim. Saksan liittovaltion finanssivalvontaviranomaisen julkaisu "[Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks](#)", BaFin 2019, Alankomaiden keskuspankin asiakirja "[Integration of climate-related risk considerations into banks' risk management](#)", DNB 2020, ja Itävallan finanssimarkkinaviranomaisen kuulemisasiakirja "[Guide for Handling Sustainability Risks](#)", FMA 2020.

2.4 Vakavaraisuussäätely

Tämä opas edustaa EKP:n näkemystä siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskejä hallitaan ja julkistetaan luotettavasti, tehokkaasti ja kattavasti nykyisen vakavaraisuussäätelyn näkökulmasta. Erityisesti nojaututaan seuraaviin vakavaraisuusdirektiivin ja vakavaraisuusasetuksen artikloihin:

- Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan ”laitoksilla on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”.
- Artiklan 74 kohdan 1 mukaan ”laitoksilla on oltava toimivat hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät, jotka muodostuvat selkeästä organisaatorakenteesta, jossa vastuualueet on määritelty yksityiskohtaisesti, läpinäkyvästi ja johdonmukaisesti, tehokkaista menettelyistä sellaisten riskien tunnistamiseksi, hallitsemiseksi ja seuraamiseksi, joita niihin kohdistuu tai saattaa kohdistua, ja niistä raportoimiseksi, riittävistä sisäisen valvonnan menetelmistä, mukaan luettuina luotettavat hallinto- ja laskentamenetelmät, sekä palkitsemisjärjestelmistä ja -käytännöistä, jotka ovat yhdenmukaisia hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa ja edistävät sitä”.
- Artiklan 74 kohdassa 2 säädetään, että saman artiklan ”1 kohdassa tarkoitettujen järjestelmien, prosessien ja menetelmien on oltava kattavia ja suhteutettuja laitoksen liiketoimintamalliin ja toimintaan liittyvien riskien luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen. Jäljempänä 76–95 artiklassa vahvistetut tekniset vaatimukset on otettava huomioon.”
- Artiklan 76 kohdan 1 mukaan ”jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ylin hallintoelin hyväksyy ja arvioi säännöllisesti strategiat ja periaatteet, joita sovelletaan laitokseen kohdistuvien tai mahdollisesti kohdistuvien riskien ottamiseen, hallintaan, valvontaan ja vähentämiseen, mukaan lukien laitoksen makrotaloudellisen toimintaympäristön aiheuttamat riskit suhteessa suhdannevaiheeseen”.
- Artikla 79 sisältää luotto- ja vastapuoliriskiä koskevia sääntelyvaatimuksia, joiden noudattaminen luottolaitoksissa toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava.
- Artiklan 83 kohdan 1 mukaan ”toimivaltaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että otetaan käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt markkinariskien kaikkien merkittävien aiheuttajien sekä niiden vaikutusten havaitsemiseksi, mittaamiseksi ja hallitsemiseksi”.
- Artiklan 85 mukaan ”toimivaltaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että laitokset ottavat käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt, joilla arvioidaan ja hallitaan operatiivista riskiä, [...]” ja että luottolaitoksella on käytössä varautumissuunnitelmat ja liiketoiminnan jatkuvuutta koskevat suunnitelmat,

joilla varmistetaan sen toiminnan jatkuvuus ja rajoitetaan tappioita liiketoiminnan vakavien häiriöiden varalta”.

- Artiklan 91 mukaan ylimmän hallintoelimen jäsenillä ”on oltava tehtäviensä suorittamiseen riittävä tietämys, taidot ja kokemus”.
- Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohdan 3 mukaan ”laitosten on vahvistettava virallinen toimintalinja [saman asetuksen kahdeksannen] osan mukaisen tiedonantovelvollisuuden noudattamiseksi, ja niillä on oltava toimintalinjat julkistettavien tietojen asianmukaisuuden arvioimiseksi, mukaan lukien tietojen todentaminen ja julkistamistiheys. Laitoksilla on oltava toimintaperiaatteet myös sen seikan arvioimiseksi, antavatko niiden julkistamat tiedot markkinaosapuolille kattavan käsityksen niiden riskiprofiilista”.
- Artiklan 432 kohdan 1 mukaan laitokset voivat – artiklan 435 kohdan 2 alakohdassa c, artiklassa 437 ja artiklassa 450 säädettyä julkistamisia lukuun ottamatta – jättää tekemättä yhden tai useamman saman asetuksen II osastossa luetelluista tiedoista, jos näin saatua tietoa ei pidetä olennaisena. ”Tietoja on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä.”

Euroopan pankkiviranomainen on antanut useita ohjeita, joissa artiklojen vaatimuksia täsmennetään. Tämän oppaan monissa kohdissa viitataan pankkiviranomaisen ohjeisiin. Näitä kohtia tulisi lukea rinnakkain vakavaraisuusdirektiivin ja -asetuksen asiaankuuluvien artiklojen kanssa. Keskeiset Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet ovat seuraavat:

- Euroopan pankkivalvontaviranomaisten komitean 27.10.2010 antamat maksuvalmiutta koskevat ohjeet (Guidelines on liquidity cost benefit allocation)
- EPV:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11)
- ESMAn ja EPV:n yhteiset ohjeet ylimmän hallintoelimen jäsenten ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sopivuuden arviointia varten (EBA/GL/2017/12)
- EPV:n tarkistetut ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03)
- EPV:n ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04)
- EPV:n ohjeet direktiivin 2013/36/EU 74 artiklan 3 kohdassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista moitteettomista palkitsemisjärjestelmistä sekä asetuksen (EU) N:o 575/2013 450 artiklan mukaisista tiedonantovelvollisuuksista (EBA/GL/2015/22)
- EPV:n ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta,

liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14)

- EPV:n ulkoistamista koskevat ohjeet (EBA/GL/2019/02)
- EPV:n luotonantoa ja -valvontaa koskevat ohjeet (EBA/GL/2020/06)

3 Ilmasto- ja ympäristöriskit

3.1 Määritelmät

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen aiheuttavat rakenteellisia muutoksia, jotka vaikuttavat talouteen ja finanssijärjestelmään. Ilmasto- ja ympäristöriskeihin luetaan yleensä kaksi keskeistä riskitekijää:

- **Fyysisillä riskeillä** tarkoitetaan taloudellisia vaikutuksia, joita aiheutuu yhtäältä ilmastonmuutoksesta, kun sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja ilmasto vähitellen muuttuu, ja toisaalta ympäristön tilan heikkenemisestä, kuten ilman, vesistöjen ja maaperän saastumisesta, vedenpuutteesta, luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä ja metsäkadosta.¹⁰ Ne voivat siis olla akuutteja tai kroonisia: Akuuteiksi luetaan sään ääri-ilmiöihin, kuten kuivuuteen, tulviin ja myrskyihin liittyvät fyysiset riskit. Kroonisiksi luetaan sellaiset fyysiset riskit, jotka liittyvät hitaasti eteneviin muutoksiin, kuten ilmaston lämpenemiseen, merenpinnan nousuun, tai vedenpuutteeseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen, muutoksiin maankäytössä, elinympäristöjen tuhoamiseen ja luonnonvarojen niukkuuteen.¹¹ Fyysiset riskit voivat aiheuttaa suoraa tai välillistä vahinkoa. Suoraa vahinkoa edustaisi esimerkiksi omaisuuden tuhoutuminen tai tuottavuuden heikentyminen, ja esimerkki välillisestä vahingosta olisi toimitusketjujen katkeaminen.
- **Siirtymäriskeillä** tarkoitetaan luottolaitokselle koituvia taloudellisia tappioita, joita voi aiheutua suoraan tai välillisesti siirtymisestä kohti vähähiilisempää ja ympäristön kannalta kestävämpää taloutta. Tappioita voi syntyä esimerkiksi verrattain äkillisten ilmasto- tai ympäristöpoliittisten päätösten, tekniikan kehityksen, tai markkinoiden luottamuksessa ja valinnoissa tapahtuvien muutosten seurauksena.

3.2 Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistaminen

Fyysiset ja siirtymäriskit vaikuttavat talouteen ja sen myötä finanssijärjestelmään. Vaikutus voi olla suora, jos esimerkiksi yritysten kannattavuus heikkenee ja

¹⁰ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston laatima tekninen asiakirja "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", NGFS, toukokuu 2020.

¹¹ Ks. Alankomaiden keskuspankin raportit "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", DNB 2019, ja "Indebted to nature: Exploring biodiversity risks for the Dutch financial sector", DNB, kesäkuu 2020, sekä Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston laatima tekninen asiakirja "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", NGFS, toukokuu 2020.

varallisuus menettää arvoaan, tai epäsuora, jos muutokset vaikuttavat rahoitusjärjestelmään makrotasolla.¹²

Nämä riskit vaikuttavat myös luottolaitosten liiketoimintamallin kestävyys- keskipitkällä ja pitemmällä aikavälillä, etenkin jos luottolaitoksen liiketoimintamalli on hyvin riippuvainen sektoreista ja markkinoista, jotka altistuvat voimakkaasti ilmasto- ja ympäristöriskeille. Fyysiset ja siirtymäriskit voivat lisäksi aiheuttaa suoraan ja epäsuoraa haittaa oikeudellisten vaateiden muodossa (ns. vastuuriski)¹³ ja mainehaittaa, jos suuri yleisö, luottolaitoksen vastapuolet ja/tai sijoittajat mieltävät luottolaitoksella olevan kielteisiä ilmastovaikutuksia (ns. maineriski).

Fyysiset ja siirtymäriskit kasvattavat etenkin luottoriskiä, operatiivista riskiä, markkinariskiä ja likviditeettiriskiä sekä pilarin 1 ulkopuolelle jääviä riskejä, kuten luottoluokan siirtymäriskiä, rahoitustoiminnan luottomarginaaliriskiä, kiinteistöriskiä ja strategista riskiä (ks. taulukko 1). Ilmasto- ja ympäristöriskit voivatkin olla riskitekijöitä useiden nykyisten riskiluokkien ja niiden alaluokkien kannalta samanaikaisesti.

Fyysisten ja siirtymäriskien suuruus ja laajuus riippuvat siitä, millaisiin toimiin niiden vähentämiseksi ryhdytään ja missä vaiheessa, sekä siitä, siirrytäänkö vähähiiliseen talouteen hallitusti vai hallitsemattomasti. Ilmasto- ja ympäristöriskeistä aiheutuvat mahdolliset tappiot riippuvat vahvasti tulevasta ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta, tekniikan kehityksestä sekä muutoksista kulutustottumuksissa ja markkinoiden luottamuksessa. On kuitenkin erittäin todennäköistä, että fyysisten ja siirtymäriskien yhdistelmät tulevat näkymään euroalueen luottolaitosten taseissa ja niiden saamisten taloudellisessa arvossa.¹⁴ Tämänhetkisten arvioiden mukaan ilmastomuutoksen pitkän aikavälin makrotaloudsvaikutukset tulevat supistamaan varallisuutta merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Mahdollisia taustatekijöitä ovat investointien vaimeneminen, tuottavuuden heikkeneminen monilla sektoreilla ja BKT:n potentiaalisen kasvuvauhdin hidastuminen.¹⁵

¹² Ilmastomuutokseen ja ympäristön tilan heikkenemiseen liittyvät riskit voivat aiheuttaa mikro- ja makrovakausriskejä. Tässä oppaassa käsitellään ainoastaan makrovakausriskejä, sillä EKP on laatinut oppaan osana YVM-asetukseen perustuvia tehtäviään.

¹³ Luottolaitokseen voi kohdistua oikeudellisia vaateita (vastuuriskiä käsitellään tarkemmin operatiivisten riskien hallintaa koskevan valvontaodotuksen nro 9 yhteydessä), mutta myös luottolaitoksen vastapuolet voivat altistua ilmasto- ja ympäristötekijöihin liittyville oikeudellisille riskeille, jotka voivat kasvattaa laitoksen luottoriskiä (ks. luottoriskin hallintaa koskeva valvontaodotus nro 8).

¹⁴ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston raportti "A call for action: Climate change as a source of financial risk", NGFS 2019, ja Euroopan järjestelmäriskikomitean raportti "Too late, too sudden: Transition to a low-carbon economy and systemic risk", EJRK 2016.

¹⁵ Ks. "Technical supplement to the First NGFS comprehensive report", NGFS 2019, ja "Long-Term Macroeconomic Effects of Climate Change: A Cross-Country Analysis", IMF working paper, 2019.

Taulukko 1

Esimerkkejä ilmasto- ja ympäristöriskitekijöistä

Riskityyppi	Fyysiset riskit		Siirtymäriskit	
	Ilmatoriskit	Ympäristöriskit	Ilmatoriskit	Ympäristöriskit
	- Sään ääri-ilmiöt - Krooniset sääilmiöt	- Vedenpuute - Luonnonvarojen niukkuus - Luonnon monimuotoisuuden väheneminen - Saasteet - Muut	- Politiikka ja sääntely - Tekniikan kehitys - Markkinoiden luottamus	- Politiikka ja sääntely - Tekniikan kehitys - Markkinoiden luottamus
Luottoriski	Fyysisille riskeille altistuvilla sektoreilla tai maantieteellisillä alueilla riskit voivat vaikuttaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (probability of default, PD) ja tappio-osuuteen (loss given default, LGD), kun esimerkiksi kiinteistösalkkujen vakuusarvo laskee tulvariskien kasvaessa.		Energiehokkuusstandardit voivat aiheuttaa merkittäviä sopeutumiskustannuksia ja heikentää yritysten kannattavuutta, mikä voi kasvattaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä ja alentaa vakuusarvoja.	
Markkinariski	Vakavat fyysiset riskitapahtumat voivat johtaa markkinaodotusten muutoksiin tai äkilliseen uudelleenhinnoitteluun, kurssivaihtelun lisääntymiseen ja varallisuusarvojen laskuun joillakin markkinoilla.		Siirtymäriskitekijät voivat aiheuttaa osakkeiden ja johdannaisen äkillistä uudelleenhinnoittelua etenkin aloilla, joilla varallisuus on menettänyt suuren osan arvostaan.	
Operatiivinen riski	Sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa fyysisistä vahinkoa pankin kiinteistöille, konttoreille ja palvelinkeskuksille ja uhata siten toiminnan jatkuvuutta.		Yleisen mielipiteen muuttuminen ilmastokysymyksissä voi johtaa maine- ja vastuuriskien toteutumiseen, jos pankki on rahoittanut ympäristön kannalta kyseenalaista toimintaa.	
Muut (likviditeettiriski, liiketoimintamalli)	Likviditeettiriski tulee ajankohtaiseksi, jos asiakkaat joutuvat nostamaan rahaa tileiltään voidakseen maksaa vahinkojen korjauskustannuksia.		Siirtymäriskitekijät voivat vaikuttaa joidenkin liiketoiminta-alueiden kannattavuuteen ja aiheuttaa strategisia riskejä liiketoimintamalleille, jos pankeissa ei ole toteutettu tarvittavia sopeutus- ja hajautustoimia. Osakkeiden äkillinen uudelleenhinnoittelu esimerkiksi varallisuuden arvonmenetyksen seurauksena voi alentaa pankin laadukkaiden likvidien varojen arvoa ja siten pienentää sen likviditeetipuskureita.	

Lähde: EKP.

Menetelmiä finanssijärjestelmään vaikuttavien ilmatoriskien suuruuden arvioimiseksi kehitetään parhaillaan, sekä koko järjestelmän riskeille että erityisesti luottolaitosten riskeille. Tähänastisten arvioiden perusteella sekä fyysisillä riskeillä¹⁶ että siirtymäriskeillä¹⁷ tulee olemaan merkittävä vaikutus. Vaikka useimmissa tutkimuksissa paino on ollut ilmatoriskeillä, joita liittyy esimerkiksi varallisuusarvojen laskuun hiilivaltaisilla sektoreilla, myös muihin ympäristöriskitekijöihin, kuten vedenpuutteeseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen ja luonnonvarojen

¹⁶ Noin viidennes tutkituista Alankomaiden rahoituslaitosten pääomasijoituksista ja lainasaamisista on äärimmäisestä vesistressistä kärsivillä alueilla. Ks. Alankomaiden keskuspankin raportti "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", DNB 2019. Noin 8,8 % kiinteistöluotoista on myönnetty ulkomaisille tulvavaara-alueille. Ks. Ison-Britannian finanssivalvontaviranomaisen raportti "Transition in thinking: The impact of climate change on the UK banking sector", Englannin pankki 2018.

¹⁷ Esimerkiksi Euroopan järjestelmäriskikomitean vuonna 2016 julkaiseman selvityksen mukaan Euroopan rahoituslaitosten (pankkien, eläkerahastojen ja vakuutusyhtiöiden) saamiset fossiiliin polttoaineisiin erikoistuneilta yrityksiltä olivat suuruudeltaan yli 1 000 miljardia euroa. Näihin saamisiin liittyvät mahdolliset tappiot ovat suuruusluokaltaan 350–400 miljardia euroa siinäkin tapauksessa, että siirtyminen vähähiiliseen talouteen tapahtuu hallitusti. Varallisuuden arvonmenetyksistä johtuvat tappiot voivat nousta 6 000 miljardiin Yhdysvaltain dollariin 28-EU-maan alueella, jos poliittisia ratkaisuja lykätään (IRENA 2017). EKP:n tarkastelemassa 720 miljardin euron otoksessa 15 % oli saamisista erittäin hiilivaltaisilta yrityksiltä (EKP 2019). Ranskan vakavaraisuusvalvonta- ja kriisinratkaisuviranomainen totesi vuonna 2019, että maan suurimpien pankkiryhmien saamisista 12,7 % oli erittäin hiilivaltaisilta sektoreilta. Alankomaissa suoritetussa siirtymäriskeä kartoittaneessa stressitestissä havaittiin, että vähemmän suotuisassa mutta realistisessa siirtymäskenaariossa pankkisektorin ydinpääomasuhde voisi laskea yli 4 % (DNB 2018).

niukkuuteen on osoitettu liittyvän taloudellisia riskejä.¹⁸ ¹⁹ Ilmastonmuutoksella ja ympäristöriskeillä on myös havaittu olevan yhteys, joten yhdessä niillä voi olla vieläkin suurempia yhteisvaikutuksia.²⁰

Ilmasto- ja ympäristöriskeillä on tiettyjä erityispiirteitä, joihin valvojien ja luottolaitosten on syytä kiinnittää huomiota. Niillä on kauaskantoisia ja mittavia vaikutuksia, niiden kestosta ei ole varmuutta, ja ne ovat riippuvaisia lyhyellä aikavälillä toteutettavista toimista.²¹

Ilmastonmuutoksella on kauaskantoisia vaikutuksia moniin liiketoimintoihin ja maantieteellisiin alueisiin. Erityisesti fyysisille riskeille altistuvia sektoreita ovat esimerkiksi maa-, metsä- ja kalatalous, terveydenhuolto, energia-, kaivos- ja kuljetusalat sekä infrastruktuurit ja matkailu. Vähähiiliseen talouteen siirtymiseen liittyville riskeille altistuvat todennäköisesti esimerkiksi energia- ja kuljetusalat, tehdasteollisuus, rakennusala ja maatalous.²² Varallisuuden nopeiden ja merkittävien arvonmenetysten riski on erityisen suuri sellaisten omaisuuserien kohdalla, jotka liittyvät suoraan tai epäsuorasti fossiilisten polttoaineiden lousintaan, jalostukseen, polttoon tai käyttöön tai jotka eivät ole riittävän energiatehokkaita.²³ Ilmastonmuutoksen vaikutusten odotetaan ilmenevän hyvin eri tavoin eri puolilla maailmaa. Euroopan ympäristökeskuksen arvion mukaan Euroopassa eniten kustannuksia aiheuttaa Etelä-Euroopassa energian kysynnän kasvusta ja lämpöaalloista, Länsi-Euroopassa rannikkoalueiden tulvista ja lämpöaalloista, Pohjois-Euroopassa rannikkoalueiden ja jokien tulvista sekä Itä-Euroopassa jokien tulvimisesta.²⁴ Vaikutukset voivat vaihdella huomattavasti myös sektorien ja maantieteellisten alueiden sisällä. Euroalueen luottolaitosten ilmasto- ja ympäristöriskien odotetaan toteutuvan pääasiassa keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.²⁵ Tavallisesti luottolaitosten suunnitelmat tehdään lyhyemmälle aikavälille, eivätkä ne vielä kata sitä ajanjaksoa, jona ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikkenemisen keskeiset vaikutukset ilmenevät. Keskimääräiset laina-ajat ovat myös vielä liian lyhyitä

¹⁸ Ks. esim. kansainvälisen luontopaneelin (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) yhteenveto "Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services", IPBES 2019.

¹⁹ Ks. Alankomaiden keskuspankin raportti "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", DNB 2019.

²⁰ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston laatima tekninen asiakirja "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", NGFS, toukokuu 2020.

²¹ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston raportti "A call for action: Climate change as a source of financial risk", NGFS 2019.

²² Ks. esim. Euroopan komission raportti "In-depth analysis in support of the Commission communication COM (2018) 773", 2018.

²³ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston laatima tekninen asiakirja "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", NGFS, toukokuu 2020.

²⁴ Ks. Euroopan ympäristökeskuksen raportti "Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012: An indicator-based report", 2012.

²⁵ Ks. "Yhteisen valvontamekanismin riskikartta 2020", EKP 2019.

ulottuakseen tuolle ajanjaksolle.²⁶ On kuitenkin tärkeää, että luottolaitoksissa varaudutaan myös näihin tavallista pidemmän aikavälin riskeihin. Näin luottolaitokset pystyvät reagoimaan ajoissa, jos siirtyminen kohti vähähiilistä taloutta alkaa edetä odotettua nopeampaa tahtia tai jos siirtymäriskit alkavat toteutua odotettua aikaisemmin.

3.3 Riskikartoituksista saatua tietoa

EKP on arvioinut useaan otteeseen euroalueen luottolaitosten tapaa käsitellä ilmasto- ja ympäristöriskejä esimerkiksi kohdennettujen kyselytutkimusten²⁷ avulla, tutustumalla euroalueen luottolaitosten julkistamiin asiakirjoihin sekä analysoimalla luottolaitosten toimittamia ICAAP-tietoja. Tulokset on otettu huomioon tätäkin opasta laadittaessa.

Arvioiden perusteella suhtautuminen ilmasto- ja ympäristöriskeihin riippuu luottolaitoksen koosta, liiketoimintamallista, rakenteesta ja sijainnista, mutta arvioista ilmenee myös, että luottolaitokset tarkastelevat ilmasto- ja ympäristöriskejä toistaiseksi pääasiassa yritysvastuun kannalta, eikä niillä vielä ole kattavia riskienhallintajärjestelyjä.

EKP:n ja Euroopan pankkiviranomaisen yhteisesti toteuttamassa kyselytutkimuksessa luottolaitokset pitivät yleisesti fyysisiä ja siirtymäriskejä olennaisina ja tiedostivat kasvavan tarpeen arvioida ilmasto- ja ympäristöriskejä ja ottaa ne mukaan riskienhallintaprosesseihinsa. Suurimmalla osalla luottolaitoksia on yksi tai useampia kestävän kehityksen linjauksia²⁸, mutta useimmilta puuttuu välineet, joilla arvioida ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusta taseeseen. Vain pieni joukko luottolaitoksia on ottanut ilmasto- ja ympäristöriskit täysimääräisesti osaksi riskienhallintajärjestelmänsä ja esimerkiksi määrittänyt, miten niitä mitataan tai millainen riskinottohalu laitoksella on niiden suhteen, toteuttanut stressitestejä ja skenaarioanalyysyjä ja/tai arvioinut riskien vaikutusta vakavaraisuuteensa. EKP on tietoinen siitä, että luottolaitoksilla on yhä enemmän yhteistyötä ilmatoriskien saralla. Pankkialan yhteishankkeissa muun muassa kehitetään menetelmiä ja pyritään parantamaan tietojen saatavuutta.

Luottolaitosten toimittamista ICAAP-tiedoista kootun otoksen perusteella käytännöt ovat varsin erilaisia. Monissa luottolaitoksissa ilmatoriskit otetaan huomioon riskejä tunnistettaessa, ja monilla on luotonanto- ja investointilinjauksissaan ympäristökriteereitä, joiden nojalla tietyt sektorit suljetaan pois. Riskiluokituksissa

²⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen raportti "EBA report on undue short-term pressure from the financial sector on corporations", 2019, Alankomaiden keskuspankin tutkimus "Waterproof? An exploration of climate-related risks for the Dutch financial sector", 2017, ja Ranskan vakavaraisuusvalvonta- ja kriisinhallintaviranomaisen analyysi "Analysis and synthesis: French banking groups facing climate change-related risks", ACPR 2019. Raporteissa kiinnitetään myös huomiota siihen, että vaikka keskimääräiset laina-ajat ovat lyhyitä, osa luottolaitosten lainoista uusitaan alkuperäisen laina-ajan jälkeen tai niitä jatketaan, mikä altistaa ne pitkän aikavälin riskeille, kuten ilmasto- ja ympäristöriskeille.

²⁷ Otoksessa mukana olleiden luottolaitosten hallussa oli noin 44 % euroalueen pankkijärjestelmän kokonaisvaroista.

²⁸ Kestävän kehityksen linjauksissa otetaan huomioon ympäristötekijöiden sekä yhteiskunnallisten ja hallinnollisten tekijöiden vaikutus.

ilmastoriskejä käsitellään kuitenkin hyvin eri tavoin. Useimmiten ne kirjataan olemassa oleviin riskiluokkiin, kuten osaksi luottoriskiä, liiketoimintariskiä, strategista riskiä, operatiivista riskiä tai maineriskiä. Niiden olennaisuuden arvioinnissa käytetyt lähestymistavat eivät kuitenkaan ole erityisen kehittyneitä. Joissakin luottolaitoksissa on ryhdytty asettamaan kvantitatiivisiin indikaattoreihin perustuvia riskirajoja. Vain harvoissa luottolaitoksissa ilmastoriskit oli sisällytetty stressitestiskenaarioihin ja käänteisiin stressitestiskenaarioihin, eikä riskien mahdollisen toteutumisen vaikutusta pääomaan ja pääomavaatimuksiin arvioida vielä kattavasti.

Tarkasteltaessa merkittävien laitosten ilmasto- ja ympäristöriskeistään julkistamia tietoja kävi ilmi, että julkistuskäytännöt ovat vielä hajanaisia ja vaihtelevia. Suurilla luottolaitoksilla on yleensä kattavammat julkistuskäytännöt. Vain harvat niistä laitoksista, jotka julkistavat tietoja ilmasto- ja ympäristöriskeistään, kertovat avoimesti käyttämistään määritelmistä ja menetelmistä. Lisäksi vain pieni osa julkistetuista tiedoista on ilmastoraportointityöryhmän (TCFD) suositusten mukaisia. EKP on kuitenkin tietoinen siitä, että osa luottolaitoksista on mukana aloitteissa, joilla pyritään saamaan julkistettavista tiedoista kattavampia ja vertailukelpoisempia ja parantamaan julkistusmenettelyjä.

4 Liiketoimintamallia ja -strategiaa koskevat valvontaodotukset

Vakavaraisuusdirektiivin artiklaa 73 ja artiklan 74 kohtaa 1 on täsmennetty Euroopan pankkiviranomaisen ohjeilla hallinnosta ja ohjauksesta²⁹. Niissä edellytetään luottolaitosten panevan täytöntöön sisäiset hallinto- ja ohjausjärjestelmät, -prosessit ja -mekanismit varmistaakseen laitoksen tehokkaan ja luotettavan hallinnon. Luottolaitosten on siis tärkeää tunnistaa ilmasto- ja ympäristöriskiensä nykyinen ja ennakoitavissa oleva vaikutus liiketoimintaympäristöön, arvioida ja seurata sitä, ja varmistaa liiketoimintamallinsa kestävyys ja riskinsietokyky jatkossakin.

4.1 Liiketoimintaympäristö

Odotus 1

Luottolaitoksilla odotetaan olevan selkeä kuva ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta liiketoimintaympäristöönsä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, jotta ne voivat tehdä perusteltuja strategia- ja liiketoimintapäätöksiä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten tulisi olla tietoisia liiketoimintaympäristöstään sekä arvioida ja valvoa sitä, sillä näin saadaan erittäin tärkeää tietoa luottolaitokseen vaikuttavista riskeistä ja kehityksestä.³⁰ Luottolaitosten edellytetään pitävän kirjaa liiketoimintaympäristöönsä olennaisesti vaikuttavista tekijöistä. Liiketoimintaympäristössä voi ilmetä monenlaisia ulkoisia tekijöitä ja kehityssuuntia, jotka vaikuttavat luottolaitoksen vallitseviin tai todennäköisiin liiketoimintaoloihin, kun ajatellaan sen keskeisiä tai olennaisia maantieteellisiä ja liiketoiminnallisia riskejä.³¹ Liiketoimintaympäristöä muokkaavat esimerkiksi makrotaloudelliset muuttujat, kilpailuympäristö, politiikka ja sääntely, tekniikka, yhteiskunta- ja väestökehitys sekä geopolittiset kehityssuunnat.³² Ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa kaikilla näillä osa-alueilla.

Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ilmastomuutokseen ja ympäristön tilan heikkenemiseen liittyvät riskit, kun ne tarkastelevat liiketoimintaympäristöään. Etenkin odotetaan, että luottolaitokset tunnistavat riskit keskeisillä toimintasektoreillaan ja -alueillaan sekä riskit, jotka liittyvät niiden toiminnan piirissä (tai harkinnassa) oleviin tuotteisiin ja palveluihin.³³ Ilmasto- ja

²⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11).

³⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 30.

³¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä (EBA/GL/2014/13), kohta 64.

³² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä (EBA/GL/2014/13), kohta 65.

³³ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4 (kappaleet 59 ja 60).

ympäristöriskit voivat vaikuttaa esimerkiksi talouskasvuun, työllisyyteen tai kiinteistöjen hintoihin kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla. Sääilmiöt voivat aiheuttaa kuivuutta tai tulvia, jotka vaikuttavat maataloustuotantoon alueellisella tasolla tai kiinteistöjen kysyntään kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla. Erilaisten ekosysteemipalvelujen menetys voi myös vaikuttaa suoraan satoon ja maataloustuotantoon. Hyvä esimerkki tästä on hyönteisten suorittama pölytys.³⁴ Poliitikassa tapahtuvat muutokset, joilla edistetään talouden ympäristökestävyyttä, voivat vähentää kiinteistöjen kysyntää esimerkiksi tulvariskialueilla. Lisäksi kilpailuympäristö muuttuu rakennemuutosten vaikuttaessa toimitusketjuihin, kestävän rahoituksen markkinoiden kehittyessä ja kuluttajien siirtyessä suosimaan vähähiilisempiä tavaroita ja palveluita. Energiavaltaista teollisuutta ja fossiilisia polttoaineita käyttäviä voimalaitoksia palvelevien luottolaitosten asiakkaille voi koitua merkittäviä pääomakustannuksia, kun ne joutuvat investoimaan tekniikkaan ja vähentämään hiilen osuutta energiankulutuksessaan. Luottolaitosten odotetaan tarkastelevan yksityiskohtaisesti, miten nämä seikat vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön. Joidenkin ilmasto- ja ympäristövaikutusten kohdalla yksityiskohtaisuus voi tarkoittaa sektorien sisäisten erojen tarkastelua, toimitusketjussa etenevien kerrannaisvaikutusten huomioimista tai tarkkaa maantieteellistä erittelyä.

Luottolaitosten odotetaan dokumentoivan asianmukaisesti arvionsa ilmasto- ja ympäristöriskeistä liiketoimintaympäristössään. Arvioita voidaan dokumentoida esimerkiksi osana säännöllistä olennaisten ja uusien riskien valvontaa tai johtokunnassa käytävien keskustelujen yhteydessä.³⁵

Odopus 1.2

Luottolaitosten odotetaan ymmärtävän, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ja hyödyntävän tietoja strategisissa prosesseissaan. Se, miten luottolaitokset ottavat ilmasto- ja ympäristöriskien aiheuttamat muutokset liiketoimintaympäristössään huomioon strategiassaan, vaikuttaa niiden liiketoimintamallin kestävytyteen pitemmällä aikavälillä. Siksi luottolaitosten odotetaan kiinnittävän huomiota nimenomaisesti ilmastoon ja ympäristöön liittyviin sääntelymuutoksiin, kilpailutilanteen muutoksiin ja muutoksiin makrotaloudellisessa ympäristössään. Odotuksena on, että vaikutus luottolaitosten strategiaan prosesseihin ilmenee ylimmän hallintoelimen³⁶ kokousten ja keskustelujen dokumentaatioissa.

On tärkeää myös kiinnittää huomiota muutosten aikahaitariin. Vaikka esimerkiksi maineriskit, sään ääri-ilmiöt (kuten tulvat) tai sääntelyn kehitys³⁷ saattavat toteutua lähinnä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, osa riskeistä voi ulottua huomattavasti pitemmälle tulevaisuuteen. Luottolaitosten odotetaan pysyvän ajan tasalla

³⁴ Ks. Alankomaiden keskuspankin raportti "Indebted to nature: Exploring biodiversity risks for the Dutch financial sector", DNB 2020.

³⁵ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4.

³⁶ Hallintoa ja ohjausta koskevien Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaisesti käsitteitä "johtotehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin" ja "valvontatehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin" käytetään tässä oppaassa yleisesti viittaamatta mihinkään määrättyyn hallinto- ja ohjausrakenteeseen. Viittaukset hallinnollisiin (liikkeenjohdollisiin) tai valvontatehtäviin koskevat niitä ylimmän hallintoelimen elimiä tai jäseniä, joiden vastuulla kyseinen tehtävä on kansallisen lainsäädännön perusteella.

³⁷ Sääntelyyn luetaan viranomaisten laatimat säännöt, lait ja määräykset.

tieteellisestä keskustelusta ja hankkivan lisää tietoa siitä, millaisia muutoksia niiden liiketoimintaympäristössä voi jatkossa tapahtua. Luottolaitosten olisi myös hyvä seurata sääntelyaloitteiden kehitystä niissä maissa, joissa niillä on toimintaa. Esimerkiksi energiatehokkuusstandardeilla voi olla vaikutusta kiinteistösalkkujen kehitykseen.³⁸

4.2 Liiketoimintastrategia

Odotus 2

Luottolaitosten odotetaan ottavan liiketoimintastrategiansa laadinnassa ja toteutuksessa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Liiketoimintastrategia on luottolaitoksen keskeinen keino löytää paikkansa liiketoimintaympäristössään voidakseen saada kohtuullista tuottoa riskinottohaluaan vastaavalla tavalla. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden³⁹ perusteella luottolaitosten tulisi ottaa liiketoimintastrategiaa laatiessaan huomioon pitkän aikavälin taloudellisiin etuihinsa ja vakavaraisuuteensa vaikuttavat olennaiset tekijät. Ilmasto- ja ympäristöriskeillä voi olla hyvin välitön vaikutus luottolaitoksen strategian tehokkuuteen nyt ja tulevaisuudessa.⁴⁰

Luottolaitosten odotetaan määrittävän, mitkä ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat niiden liiketoimintastrategiaan lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Määrittäminen voidaan tehdä esimerkiksi skenaarioanalyysin avulla (epäsuotuisan skenaarion pohjalta).⁴¹ Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten tulisi ottaa liiketoimintastrategiaa laatiessaan huomioon sisäisissä stressitesteissä ja skenaarioanalyysissä havaitut rajoitukset, heikkoudet ja puutteet.⁴² Skenaarioanalyysi soveltuu hyvin ilmasto- ja ympäristöriskien tarkasteluun, koska ei voida ennakoita varmasti, miten ilmastomuutos etenee ja miten yhteiskunnat sopeutuvat siihen.⁴³ Epävarmuus voidaan ottaa huomioon luottolaitoksen strategisessa päätöksenteossa, kun siihen varaudutaan testaamalla liiketoimintamallin riskinsietokykyä uskottavissa skenaarioissa. Skenaarioihin

³⁸ Energiatehokkuusstandardien tiukentumisen mahdollisia vaikutuksia luottolaitosten vakavaraisuuteen on käsitelty esimerkiksi Ison-Britannian finanssivalvontaviranomaisen raportissa "Transition in thinking: the impact of climate change on the UK banking sector", kehikko 3, Englannin pankki 2018.

³⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁴⁰ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaatteet 2 ja 4 (kappaleet 25, 32 ja 34).

⁴¹ Skenaarioiden laadinnan ja analysoinnin tukena voi käyttää esimerkiksi ilmastoraportointityöryhmän asiakirjaa "Technical supplement: Use of Scenario Analysis in Disclosure of Climate-related Risks and Opportunities" (TCFD 2017) ja Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston asiakirjaa "Requirements for scenario-analysis" (julkaistaan myöhemmin). Luottolaitosten odotetaan ottavan huomioon myös hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n ja Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n fyysisiä riskejä koskevat skenaariot, ks. odotus 11.

⁴² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04), kohdat 30 ja 72.

⁴³ Ks. ilmastoraportointityöryhmän asiakirja "Technical supplement: Use of Scenario Analysis in Disclosure of Climate-related Risks and Opportunities", TCFD 2017.

odotetaan sisältyvän oletuksia siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat eri ajanjaksoilla. Oletukset voivat olla laadullisia tai määrällisiä, mutta odotuksena on, että ne perustuvat mahdollisuuksien mukaan tulevaisuuteen suuntautuvaan informaatioon. Niiden on tarkoitus perustua luottolaitoskohtaisiin ympäristöriskeihin, jotka riippuvat siitä, minkätyyppiseen liiketoimintaan ja mille sektoreille ja maantieteellisille alueille laitoksen riskit sijoittuvat. Ilmastonmuutokseen liittyvät taloudelliset riskit aiheuttavat monenlaisia uusia haasteita, joten oletuksissa on syytä käyttää myös asiantuntijaharkintaa.⁴⁴ Skenaarioanalyysin avulla voidaan arvioida niin lyhyen ja keskipitkän kuin pitkänkin aikavälin riskejä.

1. Lyhyen ja keskipitkän aikavälin riskiarvioissa odotetaan analysoitavan ilmasto- ja ympäristöriskejä, joille luottolaitos altistuu liiketoimintansa senhetkisellä suunnittelujaksolla (yleensä kolmesta viiteen vuotta).
2. Pitemmän aikavälin riskiarviot ulottuvat normaalia suunnittelujaksoa pitemmälle (yli viiden vuoden päähän, jos halutaan ottaa huomioon viranomaisen sitoumukset⁴⁵ siirtymisessä kestävämpään talouteen), ja niissä arvioidaan nykyisen liiketoimintamallin kestävyyttä erilaisissa uskottavissa skenaarioissa. Näin pystytään ottamaan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskien erityispiirteet.

Odopus 2.2

Luottolaitoksen odotetaan ottavan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit liiketoimintastrategiassaan ja sen toteutuksessa esimerkiksi asettamalla keskeisiä tulosindikaattoreita ja seuraamalla niiden kehitystä eri liiketoiminta-alueilla ja eri salkuissa.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁴⁶ perusteella luottolaitosten pitäisi pystyä tekemään riskienhallintajärjestelmänsä avulla perusteltuja riskinottopäätöksiä, kuten sisäistä ja ulkoista kehitystä koskevia päätöksiä. Luottolaitokset voivat asettaa liiketoimintastrategiansa tueksi keskeisiä tulosindikaattoreita, jotka voivat liittyä mihin tahansa niiden ilmasto- tai ympäristöriskeistä. Keskeisten tulosindikaattorien tulisi olla mahdollisuuksien mukaan mitattavissa ja kvantifioitavissa, ja niiden kehitystä tulisi seurata eri liiketoiminta-alueilla ja salkuissa luottolaitoksen toiminnan luonteen mukaan. Luottolaitosten odotetaan myös kykenevän ottamaan olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon organisaationsa eri tasoilla tehtävänajaon, toimintojen välisen viestinnän, riskikehityksen seurannan, korjaavien toimien ja kuluseurannan avulla. Luottolaitosten odotetaan strategisia tavoitteita asettaessaan ottavan erityisesti huomioon riskit, joita eri laina- ja kaupankäyntisalkuille aiheutuu siirtymisestä kohti vähähiilisempää ja ympäristön kannalta kestävämpää taloutta. Ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvien strategisten päätösten odotetaan vaikuttavan luottolaitoksen linjauksiin, kuten sen luottopolitiikkaan eri sektorien ja tuotteiden kohdalla.

⁴⁴ Eri skenaarioiden parametrien ja oletusten valinnassa voidaan käyttää esimerkiksi olennaisuusmatriiseja. Olennaisuusmatriisin avulla ensisijaiset parametrit on helpompi asettaa akseleille valittujen näkökulmien pohjalta. Toisella akselilla voi olla esimerkiksi eri sektorien alttius ilmasto- ja ympäristöriskeille ja toisella luottolaitoksen altistuminen näiden sektorien riskeille.

⁴⁵ Ks. esim. Euroopan komission tavoitteet päästöjen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä.

⁴⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 136 ja 139.

Kehikko 2

Havaintoesimerkki: Ilmasto- ja ympäristöön liittyvät keskeiset tulosindikaattorit

Eräs euroalueen luottolaitos on sisällyttänyt strategiaansa mitattavia keskeisiä tulosindikaattoreita, jotka liittyvät ilmasto- ja ympäristöriskeihin ja erityisesti strategiseen tavoitteeseen vähentää altistumista siirtymäriskeille. Indikaattoreina ovat 1) omaisuuserien hiilijalanjälki, 2) kiinteistösalkun kiinteistöjen keskimääräinen energialuokitus ja 3) kuinka monen asuinkiinteistön energialuokitus on parantunut myönnetyn rahoituksen ansiosta. Lisäksi luottolaitos tekee salkuilleen stressitestejä, joissa käytetään ilmastoon liittyvää stressiskenaariota. Skenaarion lopputuloksen makrotaloudellisia haittavaikutuksia voidaan käyttää indikaattorina ohjattaessa luottolaitoksen salkkuja koskevaa strategista päätöksentekoa. Keskeiset tulosindikaattorit ja skenaarioanalyysin tulokset tukevat ilmastomuutoksesta ja muusta ympäristökehityksestä aiheutuvia riskejä koskevaa pankin strategista lähestymistapaa, ja mittarien kehitystä seurataan eri liiketoiminta-alueilla (esim. vähittäispankkitoiminta, omaisuudenhoitopalvelut, yritysrahoitus, yritys pankkitoiminta). Kutakin mittaria seurataan tietyllä aikavälillä, ja kehitystä verrataan perusvuoden tilanteeseen.

5 Hallintoa ja valvontaa sekä riskinottohalua koskevat valvontaodotukset

Vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 74 edellytetään, että luottolaitoksilla on ”toimivat hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät [...] sellaisten riskien tunnistamiseksi, hallitsemiseksi ja seuraamiseksi, joita niihin kohdistuu tai saattaa kohdistua, ja niistä raportoimiseksi”. Näin saadaan kokonaisvaltainen kuva riskeistä niin yksittäisen pankin kuin myös pankkiryhmän tasolla.⁴⁷ Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon hallintojärjestelmissään ja riskinottoperiaatteissaan ja pitävän asianmukaiset toimintonsa ajan tasalla, jotta riskit ymmärretään ja niihin pystytään reagoimaan. Lisäksi odotetaan, että ilmasto- ja ympäristöriskeistä raportoidaan ylimmälle hallintoelimelle asianmukaisesti ja säännöllisesti hyvän riskienhallinnan varmistamiseksi.

5.1 Ylin hallintoelin

Odotus 3

Ylimmän hallintoelimen odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon luottolaitoksen yleisessä liiketoimintastrategiassa, liiketoiminnan tavoitteissa ja riskienhallintajärjestelyissä sekä valvovan tehokkaasti ilmasto- ja ympäristöriskejä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁴⁸ mukaan ylimmän hallintoelimen⁴⁹ velvollisuuksiin kuuluu määritellä ja hyväksyä laitoksen yleinen liiketoimintastrategia ja keskeiset toimintapolitiikat, kokonaisriskistrategia ja riittävä sisäisen hallinnon ja ohjauksen ja sisäisen valvonnan järjestelmä sekä valvoa niiden täytäntöönpanoa. Ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat kaikkiin näihin, joten ylimmällä hallintoelimellä on tärkeä rooli niin hallinnollisissa (liikkeenjohdollisissa) kuin valvontatehtävissäkin.⁵⁰

Odotus 3.1

Luottolaitoksen ylimmän hallintoelimen odotetaan jakavan ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvät tehtävät ja vastuut selkeästi jäsentensä ja/tai alaisuudessaan olevien valiokuntien kesken. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan ”raportointilinjojen ja tehtävänjaon tulee olla selkeitä, tarkasti määriteltäviä, yhdenmukaisia, täytäntöön pantavia ja asianmukaisesti

⁴⁷ Ks. myös Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 30.

⁴⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁴⁹ Termien ”johtotehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin” ja ”valvontatehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin” käyttöä selitetään alaviitteessä 29 sekä hallinnosta ja ohjauksesta annettujen Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden (EBA/GL/2017/11) kohdassa 9.

⁵⁰ Ks. myös vakavaraisuusdirektiivin artikla 91 ja Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) ja Euroopan pankkiviranomaisen yhteiset ohjeet ylimmän hallintoelimen jäsenten ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sopivuuden arviointia varten (EBA/GL/2017/12).

dokumentoituja”.⁵¹ Kokonaisvastuu luottolaitoksesta on viime kädessä ylimmällä hallintoelimellä kollektiivisesti, mutta hallintoelimen odotetaan jakavan tehtävät ja vastuut selkeästi ja muodollisesti niin, että ne ovat organisaatorakenteen ja riskiprofiilin kannalta asianmukaiset. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti luottolaitokset voivat perustaa valiokuntia, joita ei nimenomaisesti edellytetä vakavaraisuusdirektiivissä.⁵² Vastuu ilmasto- ja ympäristöriskeistä voidaan esimerkiksi antaa jollekin olemassa olevan valiokunnan jäsenelle, tai tarkoitusta varten voidaan perustaa oma valiokunta.

Kehikko 3

Havaintoesimerkki: Valiokunnan perustaminen

Useissa luottolaitoksissa on perustettu erityisiä valiokuntia, jotta ilmasto- ja ympäristöriskit voidaan ottaa huomioon kattavasti. Eräskin pankki on perustamassa sellaisen osana keskipitkän aikavälin strategiaansa neuvomaan ja avustamaan ylintä hallintoelintä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvien ESG-vaatimusten noudattamisstrategian laadinnassa. Strategia koskee myös ilmasto- ja ympäristöriskejä. Valiokunnan jäseninä on asiantuntijoita luottolaitoksen sisältä mutta myös esimerkiksi eri alojen tutkijoita sen ulkopuolelta. Tarkoituksena on käydä läpi luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristöriskejä sekä sektorikohtaisesti myös luottopolitiikkaa, jonka mukaan riskeille asetetaan tiettyjen sektorien kohdalla tavoitearvoja ja rajoituksia. Eräässä toisessa pankissa uuden valiokunnan tehtävänä on tarjota asiantuntevaa ohjausta liiketoimissa, jotka tuovat mukanaan monimutkaisia ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyviä vaikutuksia, ja sen puheenjohtajana on toimivan johdon edustaja.

Odopus 3.2

Ylimmän hallintoelimen odotetaan tarkastelevan jäsentensä tietoja, taitoja ja kokemusta ilmasto- ja ympäristöriskien saralla arvioidessaan jäsentensä sopivuutta kokonaisuutena. Vakavaraisuusdirektiivin ja ESMAn ja EPV:n sitä tarkentavien yhteisten ohjeiden⁵³ mukaan ”ylimmällä hallintoelimellä on oltava kokonaisuutena riittävä tietämys, taidot ja kokemus, jotta se voi ymmärtää laitoksen toimintaa, tärkeimmät riskit mukaan luettuina”, ja tätä sopivuutta tulisi arvioida jatkuvasti.⁵⁴ Ylimmällä hallintoelimellä odotetaan myös olevan riittävä käsitys ilmasto- ja ympäristöriskeistä, jotta se pystyy arvioidessaan jäsenistönsä sopivuutta kokonaisuutena ottamaan huomioon tietämyksen, taidot ja kokemuksen, joita laitoksen ilmasto- ja ympäristöriskien luotettava ja tehokas hallinta ja julkistaminen edellyttävät.

Odopus 3.3

Ylimmän hallintoelimen odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskit on otettu asianmukaisesti huomioon luottolaitoksen yleisessä

⁵¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 20 ja 67.

⁵² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 41.

⁵³ Ks. ESMAn ja EPV:n yhteiset ohjeet ylimmän hallintoelimen jäsenten ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sopivuuden arviointia varten (EBA/GL/2017/12).

⁵⁴ Ks. vakavaraisuusdirektiivin artikla 91.

liiketoimintastrategiassa ja riskienhallintajärjestelmässä.⁵⁵ Ylimmän hallintoelimen velvollisuuksiin kuuluu määritellä ja hyväksyä strategiset prosessit ja valvoa niiden täytäntöönpanoa,⁵⁶ sekä tehdä tietoon perustuvia ja vakuuttavasti perusteltuja päätöksiä.⁵⁷ Ylimmän hallintoelimen odotetaan selvittävän, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat yleiseen liiketoimintastrategiaan lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ja määrittelevän selvästi, miten tähän liittyvät vastuut jakautuvat organisaatorakenteessa. Ylimmän hallintoelimen odotetaan myös päättävän, ovatko ilmasto- ja ympäristöriskit olennaisia, sekä dokumentoivan päätöksensä ja sen perustana olevat laadulliset ja määrälliset tiedot.⁵⁸ Ylimmän hallintoelimen velvollisuuksiin kuuluu määritellä ja hyväksyä luottolaitosten keskeiset toimintapolitiikat ja valvoa niiden täytäntöönpanoa,⁵⁹ ⁶⁰ joten sen odotetaan tarkastelevan jatkuvasti, onko ilmasto- ja ympäristöriskit otettu kattavasti huomioon kaikissa toimintapolitiikoissa, kuten luottopolitiikassa eri sektorien ja tuotteiden kohdalla.

Jotta riskeistä voidaan muodostaa kokonaisvaltainen näkemys⁶¹ ja ottaa samalla huomioon laitoksen pitkän aikavälin taloudelliset edut,⁶² ylimmän hallintoelimen on hyvä pohtia luottolaitoksen suhtautumista Pariisin sopimuksen (2015) ja muiden kansainvälisten sopimusten tavoitteisiin, EU:n ympäristöpolitiikkaan kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan, paikalliseen ja kansalliseen politiikkaan sekä perusteellisten ilmasto- ja ympäristöarviointien tuloksiin (arviointeja tekevät esimerkiksi hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC ja kansainvälinen luontopaneeli IPBES).

Odopus 3.4

Ylimmän hallintoelimen odotetaan valvovan tehokkaasti luottolaitoksen riskejä ja sen suhtautumista ilmasto- ja ympäristöriskeihin. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁶³ mukaan valvontatehtävään kuuluu toimivan johdon suoriutumisen ja tavoitteiden täytäntöönpanon valvonta. Tehokkaan valvonnan ja perustellun päätöksenteon edistämiseksi⁶⁴ toimivaa johtoa kannustetaan asettamaan keskeisiä tulosindikaattoreita ja riski-indikaattoreita edellä ja jäljempänä kuvattuun tapaan. Valvontatehtäviä hoitavan ylimmän hallintoelimen odotetaan seuraavan ja tarkastelevan indikaattorien tavoitteita ja kehitystä.

⁵⁵ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 1 (kappale i), periaate 2 (kappaleet iii ja v) sekä kappaleet 32 ja 34.

⁵⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁵⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 28.

⁵⁸ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 63.

⁵⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁶⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 33.

⁶¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 95.

⁶² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁶³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 24.

⁶⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 28.

5.2 Riskitoleranssi

Odopus 4

Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit selkeästi riskinottoperiaatteisiinsa.

Luottolaitoksilla odotetaan olevan riskinottoperiaatteet, jossa otetaan huomioon kaikki sen olennaiset riskit ennakoivasti liiketoimintastrategiassa määritetyn strategisen suunnittelujakson mukaisesti, ja järjestelmää odotetaan arvioitavan säännöllisesti.⁶⁵ Ilmasto- ja ympäristöriskien sisällyttäminen riskitoleranssijärjestelmään parantaa luottolaitoksen kykyä varautua niihin ja hallita niitä. Se voi esimerkiksi rajoittaa luotonantoa sellaisille sektoreille ja maantieteellisille alueille, joilla ilmasto- ja ympäristöriskit ovat erityisen suuria.⁶⁶

Odopus 4.1

Luottolaitosten odotetaan kuvaavan riskinottohalua koskevan lausuntonsa pohjana olevassa riskiluettelossa selkeästi ilmasto- ja ympäristöriskejään.

Riskiluettelo laaditaan riskikartoituksen tuloksena, ja sen odotetaan perustuvan luottolaitoksen sisäiseen riskiluokitukseen. Odotuksena on myös, että ilmasto- ja ympäristöriskit on määritelty selkeästi tässä riskityyppien ja riskitekijöiden luokituksessa.⁶⁷ Riskinottohalua koskeva lausunto laaditaan riskiluettelon pohjalta.

Odopus 4.2

Luottolaitosten odotetaan kehittävän asianmukaiset keskeiset riski-indikaattorit ja asettavan ilmasto- ja ympäristöriskien tehokasta hallintaa varten riskilimiittejä, joiden kohdalla noudatetaan seuranta- ja ilmoitusjärjestelyjä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten odotetaan varmistavan, että niiden riskistrategiassa ja riskinottohalua koskevassa lausunnossa otetaan huomioon kaikki niiden olennaiset riskit ja määritetään riskilimiitit, toleranssit ja kynnysarvot.⁶⁸ Lisäksi luottolaitosten riskienhallintajärjestelmällä pitäisi varmistaa, että riskirajojen ylittyessä käytössä on määritelty prosessi, jonka mukaisesti niistä ilmoitetaan ja niihin puututaan, sekä asianmukainen seurantamenettely.⁶⁹ EKP odottaa luottolaitosten seuraavan ilmasto- ja ympäristöriskeille altistumistaan ja raportoivan siitä ajantasaisten tietojen ja ennakoivien arvioiden pohjalta. EKP odottaa luottolaitoksilla olevan määrälliset mittarit, joilla ilmasto- ja ympäristöriskejä ja etenkin fyysisiä ja siirtymäriskejä mitataan. EKP on kuitenkin tietoinen siitä, että näille riskeille ollaan vasta kehittämässä yhteisiä määritelmiä ja riskiluokituksia, joten väliaikaisena ratkaisuna voidaan käyttää laadullisia lausuntoja, kunnes luottolaitoksen määrälliset mittarit saadaan asianmukaisiksi. Riskinottohalua koskevat indikaattorit ja limiitit odotetaan

⁶⁵ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 21.

⁶⁶ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappale iii) ja kappaleet 25, 32 ja 34.

⁶⁷ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappaleet 31–35 ja 59–66.

⁶⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen tarkistetut ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), kohta 100.

⁶⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 138.

määritettävän sen mukaan, millaisia ilmasto- ja ympäristöriskejä luottolaitos on valmis ottamaan riskikapasiteettinsa ja liiketoimintamallinsa rajoissa.

Ilmastoriskien mittaamista varten luottolaitosten odotetaan kehittävän mittareita, joissa otetaan huomioon ilmastomuutoksen pitkäaikainen luonne ja etenkin se, millainen vaikutus erilaisilla mahdollisilla muutoksilla lämpötiloissa ja kasvihuonepäästöissä voi olla olemassa olevien riskien kannalta. Mittareiden odotetaan tukevan luottolaitoksen kykyä reagoida äkillisiin siirtymiin kohti vähähiilisempää taloutta tai erilaisiin fyysisiin tapahtumiin, jotka voivat vaikuttaa luottolaitoksen toimintaan tai lainasalkkuihin, ja sen kykyä ryhtyä ajoissa toimiin riskien vähentämiseksi.

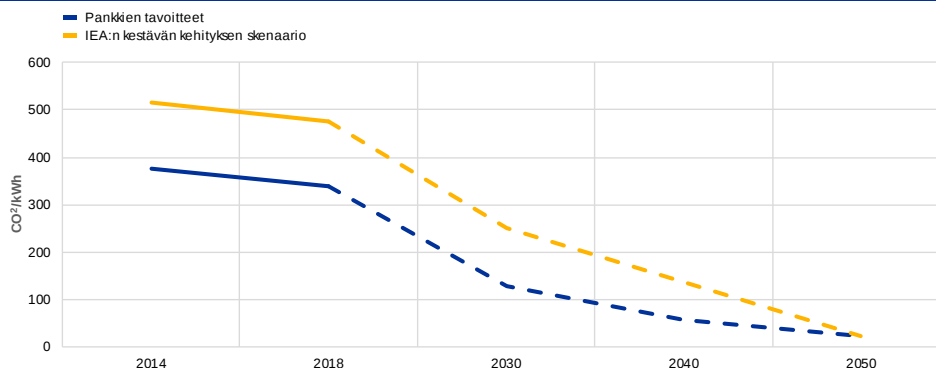
Kehikko 4

Havaintoesimerkki: Vähähiilisyystavoitteet ja ilmastokestävyys taseessa

Useat luottolaitokset pyrkivät rajoittamaan hiilen osuutta rahoittamansa toiminnan energijakaumassa niin, että niiden linja mahdollistaisi maapallon keskilämpötilan nousun jäämisen selvästi alle 1,5–2 asteen vuoden 2015 Pariisin sopimuksen tavoitteen mukaisesti. Esimerkiksi kuvatuslaisilla toimilla voidaan vähentää altistumista siirtymäriskeille, joita seuraaville vuosikymmenille ilmoitetuista julkisen vallan sääntelytoimista aiheutuu.

Kuvio A

Vähähiilisyystavoitteet

Lähde: Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) World Energy Outlook 2019.

Joissakin luottolaitoksissa määrälliset tavoitearvot perustuvat esimerkiksi Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n kestävän kehityksen skenaarioon (ks. kuvio). Eräät luottolaitokset mittaavat, miten luotonanto kullekin hiilivaltaiselle sektorille vaikuttaa ilmastokestävyyteen, asettaa tavoitearvoja ja muokkaa lainasalkkuaan niiden mukaan. Nämä lähestymistavat eivät ole toisiaan poissulkevia, ja joissakin luottolaitoksissa on omaksuttu useampia menetelmiä.

Odutus 4.3

Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että niiden palkitsemisjärjestelmät ja -käytännöt edistävät toimintatapoja, jotka tukevat niiden ilmasto- ja ympäristöriskilinjaa ja ovat luottolaitoksen omien sitoumusten mukaisia. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella palkitsemisjärjestelmän ja -käytäntöjen tulisi olla sopusoinnussa luottolaitoksen riskinottohalun,

liiketoimintastrategian ja pitkän aikavälin tavoitteiden kanssa.⁷⁰ Kannustinrakenteen tulisi edistää toimintatapoja, jotka ovat riskinottohalun ja liiketoiminnan pitkän aikavälin tavoitteiden⁷¹ mukaisia, ja hillitä liiallista riskinottoa. Palkitsemisjärjestelmien ja -käytäntöjen, kuten lykkäyksien ja tulosperusteiden käytön, odotetaan edesauttavan pitkäaikaisen lähestymistavan omaksumista ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa luottolaitoksen riskinottohalun ja strategian mukaisesti. Työntekijöitä voi kannustaa toimimaan ilmasto- ja ympäristöriskien mukaisesti esimerkiksi ottamalla käyttöön muuttuvia palkkioita, jotka on sidottu ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Ilmasto- ja ympäristöriskien taloudellista vaikutusta on joskus vaikea mitata määrällisesti, joten luottolaitosten saattaa näissä tapauksissa olla mielekästä ottaa palkitsemisjärjestelmäänsä asianmukaisia laadullisia kriteereitä.

5.3 Organisaatorakenne

Odote 5

Luottolaitosten odotetaan jakavan vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnasta organisaatiossaan kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 74 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden nojalla luottolaitoksilla tulee olla ”selkeä, avoin ja dokumentoitu päätöksentekomenettely ja selkeä vastuunjako ja toimivalta sisäisen valvonnan järjestelmässään, mukaan lukien liiketoiminta-alueilla, sisäisissä yksiköissä ja sisäisissä valvontatoiminnoissa”,⁷² ja sen tulisi antaa ylimmälle hallintoelimelle ”mahdollisuus tehdä perusteltuja ja tietoon perustuvia päätöksiä”.⁷³ Näin ollen vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta odotetaan jaettavan tasaisesti luottolaitoksen eri toimintojen kesken.

Luottolaitosten odotetaan tekvän organisaationsa sisällä selkeän vastuunjaon ilmasto- ja ympäristöriskien kohdalla, ja se odotetaan kirjattavan asianmukaisesti linjauksiin, menettelyihin ja kontroleihin. Luottolaitosten odotetaan määrittävän, mitkä sisäiset rakenteet ovat nimenomaisesti vastuussa ilmasto- ja ympäristöriskien huomioon ottamisesta, ja laativan selkeät kuvaukset niiden mandaateista ja toimintatavoista. Luottolaitos voi jakaa vastuut jo olemassa olevien rakenteiden kesken tai harkita erillisen rakenteen perustamista koordinoimaan ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa. Erilliset ilmasto- ja ympäristöriskien hallintarakenteet odotetaan otettavan osaksi prosesseja, ja niiden yhteydet muihin toimintoihin odotetaan määritettävän täsmällisesti. Riippumatta siitä, miten vastuut

Odote 5.1

⁷⁰ Kestävyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla 27.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/2088 artiklan 5 nojalla salkunhoitoa tai rahoitusneuvontaa tarjoavien luottolaitosten on lisäksi ”sisällytettävä palkitsemispolitiikkoihinsa tiedot siitä, miten nämä politiikat ovat johdonmukaisia kestävyysriskien huomioon ottamisen kanssa, ja julkaistava nämä tiedot verkkosivustoillaan”. Tiedot on julkaistava maaliskuusta 2021 alkaen.

⁷¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet direktiivin 2013/36/EU 74 artiklan 3 kohdassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista moitteettomista palkitsemisjärjestelmistä sekä asetuksen (EU) N:o 575/2013 450 artiklan mukaisista tiedonantovelvollisuuksista (EBA/GL/2015/22).

⁷² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 131.

⁷³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 28 ja 94.

järjestetään, luottolaitosten odotetaan laativan selkeät kuvaukset eri rakenteiden keskinäisistä suhteista ja toimintatavoista riittävän tiedonkulun varmistamiseksi.

Odopus 5.2

Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaan osallistuvilla toiminnoilla on riittävät henkilöstö- ja taloudelliset resurssit. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitosten tulisi varmistaa, että niiden sisäisillä valvontatoiminnoilla on riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit ja että niillä on asianmukainen toimivalta tehtäviensä hoitamiseen.⁷⁴ Luottolaitosten odotetaan myös arvioivan, onko ilmasto- ja ympäristöriskien käsittelyyn ohjattu asianmukaisesti kapasiteettia ja resursseja, etenkin näiden riskien hallinnasta vastaavissa toiminnoissa. Luottolaitosten odotetaan tarvittaessa vahvistavan käytettävissä olevia resursseja ja kapasiteettia sekä kannustavan toimintojen henkilöstöä kouluttautumaan asianmukaisesti. Tässä yhteydessä tulisi varmistaa, että riskitietoisuutta ohjaavissa normeissa, asenteissa ja toimintatavoissa muistetaan ilmasto- ja ympäristöriskien toistaiseksi tuntemattomat mutta mahdollisesti merkittävät vaikutukset.

Odopus 5.3

Luottolaitosten odotetaan määrittävän ensimmäisen puolustuslinjan tehtävät ja vastuut riskinotossa sekä ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa.

Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että ensimmäisen puolustuslinjan toiminnassa noudatetaan ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevia linjauksia, menettelyjä ja riskirajoja. Ensimmäisen puolustuslinjan odotetaan erityisesti tunnistavan, arvioivan ja valvovan ilmasto- ja ympäristöriskejä, jotka voivat vaikuttaa asiakkaiden luottokelpoisuuteen ja -luokitukseen, sekä suorittavan asianmukaisen ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan due diligence -arvioinnin odotuksen 7.4 mukaisesti.

Odopus 5.4

Luottolaitosten odotetaan määrittelevän ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistamista, arvioimista, mittaamista, valvomista ja raportointia koskevat riskienhallintatoiminnon tehtävät ja vastuut. Riskienhallintatoiminnon vastuulla on ensisijaisesti "varmistaa, että kaikki riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan, niitä valvotaan ja hallitaan ja niistä raportoidaan laitoksen asianmukaisissa yksiköissä".⁷⁵ Sen odotetaan myös tuottavan riippumatonta tietoa, analyyseja ja asiantuntija-arvioita altistumisesta riskeille. Ilmasto- ja ympäristöriskit toteutuvat muiden riskien yhteydessä, joten niihin liittyvien tehtävien ja vastuiden odotetaan asettuvan saumattomasti osaksi riskienhallintajärjestelmää (ks. riskienhallintaa käsittelevä osa).

Kehikko 5

Havaintoesimerkki: Yhteyshenkilöt organisaation sisällä

Useissa luottolaitoksissa on ryhdytty vahvistamaan riskikulttuuria, jossa otetaan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit. Eräässä pankissa nimettiin yhteyshenkilöitä, jotka auttoivat varmistamaan, että ilmasto- ja ympäristöriskit tulivat asianmukaisesti osaksi riskienhallintatoiminnon toimintatapoja. Eräässä toisessa pankissa eri liiketoiminta-alueille valittiin yhteyshenkilöt, joiden tehtävänä oli pitää

⁷⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 155 ja 160.

⁷⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 174.

aktiivisesti yhteyttä riskienhallintatoimintoihin ja/tai muihin ESG-riskejä (ml. ilmasto- ja ympäristöriskit) käsitteleviin toimintoihin.

Odopus 5.5

Luottolaitosten odotetaan määrittelevän compliance-yksikön tehtävät ja vastuut ja varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvät vastuuriskit otetaan asianmukaisesti huomioon niille altistuvissa prosesseissa. Säännösten noudattamista valvovan compliance-toiminnon "tulee neuvoa ylintä hallintoelintä niissä toimenpiteissä, joilla varmistetaan sovellettavien lakien, sääntöjen, asetusten ja standardien noudattaminen, ja sen tulee arvioida mahdollisten lainsäädännön ja sääntely-ympäristön muutosten vaikutusta laitoksen toimiin ja säännösten noudattamisen kehykseen".⁷⁶ Kestävyyssäännöt ja -standardit voivat muuttua ajan myötä, jolloin luottolaitoksille saattaa aiheutua ilmasto- ja ympäristöasioiden vuoksi yhä enemmän compliance-toiminnon alaan kuuluvia riskejä, kuten vastuuriskejä, oikeudellisia riskejä tai maineriskejä.

Odopus 5.6

Sisäisen tarkastustoiminnon odotetaan harkitsevan tarkastuksissaan, kuinka hyvin luottolaitos kykenee hallitsemaan ilmasto- ja ympäristöriskejä. Sisäisen tarkastuksen tulisi arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät ja ottaa huomioon muun muassa ulkoisen ympäristön kehitys, riskiprofiilin muutokset ja uusien tuotteiden tai liiketoiminta-alueiden käyttöönotto.⁷⁷ Arvioinnissa odotetaan tarkastettavan myös ilmasto- ja ympäristöriskien hallintajärjestelyjen asianmukaisuus. Luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevat linjaukset ja menettelyt kuuluvat sisäisen tarkastuksen piiriin, sillä sen tehtävänä on tarkastaa, että toiminta on luottolaitoksen sisäisten linjausten ja menettelyjen ja ulkoisten vaatimusten mukaista.

5.4 Raportointi

Odopus 6

Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskinsä huomioon sisäisen raportoinnin riskikoosteissaan, jotta ylin hallintoelin ja sen alaiset valiokunnat pystyvät tekemään perusteltuja päätöksiä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁷⁸ mukaan luottolaitoksiin tulisi perustaa "säännöllinen ja avoin raportointijärjestelmä, jonka avulla ylimmälle hallintoelimelle, mahdolliselle riskivaliokunnalle ja kaikille asianomaisille yksiköille voidaan toimittaa ajantasaisia, tarkkoja, ytimekkäitä, ymmärrettäviä ja tarkoituksenmukaisia raportteja ja jonka kautta ne voivat jakaa asianmukaista tietoa riskien tunnistamisesta, mittaamisesta tai arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta". EKP odottaa luottolaitosten ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon raportointijärjestelmissä, jotta johto saa tarvittavat tiedot päätöksentekonsa pohjaksi. EKP on tietoinen siitä, että mittareita ja

⁷⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 192.

⁷⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 139.

⁷⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 145.

välineitä kehitetään vielä, joten luottolaitosten käytössä ei vielä välttämättä ole kattavia tietoja. EKP kuitenkin odottaa ilmasto- ja ympäristöriskien raportoinnin kehittyvän ajan myötä. Alkuvaiheessa, kun täsmällistä ja kattavaa raportointia ei pidetä vielä mahdollisena, EKP odottaa luottolaitosten arvioivan tietotarpeensa, jotta ne voidaan ottaa huomioon strategiassa ja riskienhallinnassa. Tiedoissa olevat puutteet nykytilanteeseen verrattuna tulisi selvittää, jotta voidaan laatia suunnitelma aukkojen täyttämiseksi ja puutteiden korjaamiseksi.

Odopus 6.1

Luottolaitosten odotetaan kehittävän kokonaisvaltaisen lähestymistavan ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan tiedon hallintaa varten.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitoksiin tulisi perustaa säännöllinen ja avoin raportointijärjestelmä, jonka avulla voidaan varmuudella toimittaa ajantasaisia, tarkkoja, ytimekkäitä, ymmärrettäviä ja tarkoituksenmukaisia raportteja ja mahdollistaa asianmukaisen tiedon jakaminen riskien tunnistamisesta, mittaamisesta tai arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.⁷⁹ Luottolaitosten odotetaan määrittelevän, dokumentoivan ja ottavan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit tietojen raportointijärjestelmässä niin, että niille altistumista voidaan valvoa, hallita ja vähentää. Keskeisiä osa-alueita ovat riskitietojen raportoinnin hallinnointi, tietotekniset infrastruktuurit, riskitietojen yhdistelymahdollisuudet ja raportointimenettelyt. Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien tietojen raportointijärjestelmä tukee riskinottohalua koskevassa lausunnossa ja riskienhallintaprosesseissa luettuja ilmasto- ja ympäristöriskien mittareita. Raportointijärjestelmän odotetaan myös tukevan mahdollisia tulosindikaattoreita, joilla arvioidaan luottolaitoksen suoriutumista ilmasto- ja ympäristöriskien saralla, sekä tietojen julkistamista.⁸⁰

Odopus 6.2

Ilmasto- ja ympäristöriskeillä on tiettyjä erityispiirteitä, joten luottolaitosten odotetaan harkitsevan tietojärjestelmiensä muokkaamista niin, että tarvittavat tiedot kootaan ja yhdistellään systemaattisesti, jotta niiden pohjalta voidaan arvioida altistumista näille riskeille. Luottolaitosten odotetaan myös käyttävän asianmukaista tietoluokitusta, mutta EKP on tietoinen siitä, että yhteisiä määritelmiä ja luokituksia ei toistaiseksi ole ja tiedot ovat vielä puutteellisia. Luottolaitosten odotetaan pyrkivän luomaan sisäisiin tai ulkoisiin laadullisiin riskimittareihin perustuvia raportointiprosesseja ja -menettelyjä varmistaakseen, että ylimmälle hallintoelimelle raportoidaan riittävästi ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Ylimmän hallintoelimen odotetaan olevan perillä siitä, ettei raportointi ole vielä täysin kattavaa, sekä raportoinnin oikeudellisista ja teknisistä rajoitteista. Ylimmän hallintoelimen odotetaan tarkastelevan saamiaan raportteja kriittisesti ja käyttävän saamaansa tietoa keskustelun ja päätöksenteon pohjana ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusten hallinnassa.

⁷⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 145.

⁸⁰ Ks. Baselin pankkivalvontakomitean standardi nro 239, jonka periaatteita EKP käyttää hyvien käytäntöjen mittapuuna arvioidessaan luottolaitosten riskitietojen aggregointivalmiuksia ja riskien raportointikäytäntöjä jatkuvan valvonnan yhteydessä.

Riskiraporteista odotetaan ilmenevän ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutus luottolaitoksen liiketoimintamalliin, strategiaan ja riskiprofiiliin.⁸¹ Luottolaitosten tulisi pyrkiä kattamaan riskiraporteissaan kaikki olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka koskettavat yhteisöä oikeushenkilönä ja/tai sen liiketoiminta-alueita. Riskiraportit, jotka koskevat myös ilmasto- ja ympäristöriskejä, tulisi ottaa osaksi luottolaitoksen riskien raportointijärjestelmää. Raporttien odotetaan olevan sitä yksityiskohtaisempia ja laajempia, mitä suurempi luottolaitos on ja mitä monimutkaisempia sen toiminta ja riskiprofiili ovat.

Luottolaitoksen odotetaan kykenevän kokoamaan ajantasaisia tietokoosteita ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Myös Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa luottolaitoksilla odotetaan olevan tehokkaat ja luotettavat tieto- ja viestintäjärjestelmät, jotka tukevat joka suhteessa riskitietojen yhdistelyä sekä normaalitoiminnassa että stressitilanteissa.⁸² Tietojen ajantasaisuus on erityisen tärkeää esimerkiksi tilanteissa, joissa vähähiiliseen talouteen siirtymisen vaikutukset ilmenevät äkillisesti tai jokin fyysinen tapahtuma vaikuttaa luottolaitoksen toimintaan. Ylimmän hallintoelimen tulisi siksi olla jatkuvasti tietoinen raportointitarpeisiinsa mahdollisesti vaikuttavasta kansallisesta, kansainvälisestä ja poliittisesta kehityksestä sekä sääntelykehityksestä. Luottolaitosten odotetaan kehittävän valmiuden laatia pyynnöstä tai tilannekohtaisesti monenlaisia tietokoosteita ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Raportointipyyntöjä voidaan esittää esimerkiksi stressi- tai kriisitilanteissa, sisäisten tarpeiden muuttuessa tai jos valvontaviranomaiset esittävät kysymyksiä. Ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien raportointitarpeiden voidaan odottaa kasvavan.

⁸¹ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappaleet 29 ja 30).

⁸² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11) ja EPV:n tarkistettujen ohjeiden valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), osa 5.8.

6 Riskienhallintaa koskevat valvontaodotukset

Tässä osassa annetaan yksityiskohtaista opastusta ilmasto- ja ympäristöriskien sisällyttämiseksi luottoriskin, operatiivisen riskin, markkinariskin ja likviditeettiriskin hallintaan sekä sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyyn kokonaisuutena. Lisäksi käydään läpi riskien laskentamenetelmiä skenaarioanalyysin ja stressitestauksen keinoin.

6.1 Riskienhallintajärjestelmä

Odotus 7

Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit riskienhallintajärjestelmänsä nykyisiin riskiluokkiin riskitekijöinä, jotta niitä pystytään hallitsemaan ja seuraamaan riittävän pitkällä aikajänteellä, sekä tarkistavan järjestelyjen ajantasaisuuden säännöllisesti. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ja mittaavan riskit osana yleistä prosessia vakavaraisuutensa varmistamiseksi.

Luottolaitoksilla ”tulisi olla osana yleistä sisäisen valvonnan järjestelmää kokonaisvaltainen laitoksen laajuinen riskienvalvontajärjestelmä, joka kattaa kaikki sen liiketoiminta-alat ja sisäiset yksiköt, kuten sisäiset valvontatoiminnot”.^{83 84} Direktiivin 2013/36/EU artiklassa 73 todetaan ICAAP-menettelystä, että laitoksilla ”on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”. Kulloistekin olennaisten riskien lisäksi luottolaitoksen olisi otettava huomioon myös mahdolliset tulevat riskit ja niiden keskittymät⁸⁵, joita saattaa syntyä liiketoimintastrategian toteuttamisesta tai liiketoimintaympäristön muutoksista. Luottolaitosten odotetaan siis analysoivan kattavasti, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat muihin riskeihin, joille ne altistuvat tai voivat jatkossa altistua, kuten likviditeettiriskiin, luottoriskiin, operatiiviseen riskiin, markkinariskiin ja muihin pääomaan kohdistuviin olennaisiin riskeihin tai niiden alaluokkiin. Lisäksi niiden odotetaan ottavan erityisesti huomioon riskikeskittymät, joita eri riskityypeissä tai niiden välillä saattaa ilmetä ilmasto- ja ympäristöriskien vuoksi.

⁸³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 136 ja 137.

⁸⁴ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappale ii) ja kappaleet 32 ja 34.

⁸⁵ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 60.

Luottolaitoksilla odotetaan olevan kokonaisvaltainen ja hyvin dokumentoitu näkemys ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta nykyisiin riskiluokkiin. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁸⁶ mukaan riskienhallintajärjestelmän tulisi "käsittää taseeseen kuuluvat ja taseen ulkopuoliset riskit sekä olemassa olevat ja tulevat riskit, joille laitos voi altistua." Kunkin laitoksen tulisi luoda säännöllinen prosessi olennaisten riskien tunnistamiseksi ja laatia perusteellinen sisäinen riskiluettelo. Odopus kattaa sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyn normatiivisen ja taloudellisen näkökulman.⁸⁷

Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit kattavasti olennaisuusarviointiin kaikkien liiketoimintayksiköidensä kohdalla lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä eri skenaarioissa. Tausta-analysissä odotetaan otettavan huomioon paitsi liiketoimintamalli ja riskiprofiili myös luottolaitoksen ja sen vastapuolten (ala)sektoreihin, toimintaan ja fyysiseen sijaintiin liittyvät heikkoudet. Luottolaitosten odotetaan dokumentoivan tarkastellut ilmasto- ja ympäristöriskit ja etenkin niiden vaikutusten välittymiskanavat ja vaikutus luottolaitoksen riskiprofiiliin. Jos riskejä ei pidetä olennaisina, luottolaitosten odotetaan perustelevan arvion ja dokumentoivan sen taustalla olevat laadulliset ja määrälliset tiedot.⁸⁸

Kehikko 6

Havaintoesimerkki: Ilmastoriskeistä aiheutuvien taloudellisten riskien kartoittaminen

Joissakin luottolaitoksissa on käynnistetty sisäinen prosessi ilmastoriskien ja niiden mahdollisten taloudellisten vaikutusten kartoittamiseksi. Eräässä pankissa kartoitettiin keskeisten välittymiskanavien yhteydet nykyisiin riskiluokkiin ja muodostettiin yleiskuva niiden arvioidusta vaikutuksesta luottolaitoksen riskiprofiiliin sekä arvioidusta aikataulusta.

Taulukko A

Pelkistetty esimerkki ilmastoriskien taloudellisten vaikutusten kartoituksesta

Ilmastoriskitekijät	Mahdollinen taloudellinen vaikutus	Aikahaitari	Vaikutus riskiprofiiliin	Vaikutus strategiaan
Poliittinen ja sääntelyvaikutus	Hiilivaltaisten yritysten arvon lasku sijoitussalkussa	1-3 vuotta	**	****
Tekniikan kehitys	Tuotteiden ja palvelujen vaihtumisen vaikutus asiakkaisiin autoteollisuudessa	3-5 vuotta	*	***
Markkinoiden luottamus	Kuluttajien ja sijoittajien siirtyminen suosimaan kestäviä tuotteita	1-3 vuotta	****	*
Akuutti fyysinen riski	Vahingot omaisuudelle tai varoille riskialttiilla alueilla	1-3 vuotta	*	**
Krooninen fyysinen riski	Asiakkaiden maksukyvyyn heikkeneminen sääilmiöistä aiheutuvien vahinkojen tai menetysten vuoksi	1-3 vuotta	*	**

Lähde: EKP.

⁸⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 136.

⁸⁷ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4 (kappale i).

⁸⁸ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 63.

Luottolaitosten odotetaan mittaavan ilmasto- ja ympäristöriskejään

asianmukaisesti.⁸⁹ Kuten EKP:n ICAAP-menettelyohjeissa on todettu, arvioissa "ei tulisi jättää huomiotta sellaisiakaan riskejä, joita on hankala mitata tai joista ei ole saatavilla tarvittavia tietoja".⁹⁰ Jos mittausmenetelmiä vielä kehitetään esimerkiksi kansainvälisten verkostojen⁹¹ ja standardointiviranomaisten työn ja tulevien julkaisujen valossa, luottolaitokset voivat laatia uskottaviin oletuksiin perustuvia tilapäisratkaisuja ilmasto- ja ympäristöriskien arviointia varten. Luottolaitokset voivat harkita esimerkiksi skenaarioanalyysia tai stressitestausta (ks. osa 6.5).

Luottolaitosten odotetaan ottavan käyttöön ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa ja/tai vähentämisessä strategisen lähestymistavan, joka noudattaa niiden liiketoimintastrategiaa ja riskinottohalua, ja muuttavan linjauksiaan, menettelyjään, riskirajojaan ja riskivalvontaansa sen mukaisesti. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitoksen riskienhallintajärjestelmässä "on annettava yksityiskohtaiset ohjeet sen strategioiden täytäntöönpanosta. Ohjeissa on tarvittaessa asetettava ja ylläpidettävä sisäisiä rajoja, jotka vastaavat laitoksen riskinottohalua ja jotka on suhteutettu sen järkevään hoitoon, taloudelliseen vahvuuteen, pääomapohjaan ja strategiaan tavoitteisiin."⁹² Luottolaitosten odotetaan siksi harkitsevan, onko niiden syytä muokata riskilinjauksiaan ja esimerkiksi asettaa kriteerejä sellaisten liiketoiminta-alueiden, salkkujen tai sijoitusten tunnistamiseen, joita voidaan tukea ilmasto- ja ympäristöriskien asteittaisessa vähentämisessä ja siirtymä- ja fyysisten riskien sietokyvyn parantamisessa. Luottolaitoksia kannustetaan käymään rakentavaa vuoropuhelua merkittävien vastapuolten kanssa myös pitkällä aikavälillä vastapuolen kestävyysluokituksen ja/tai luottoluokituksen parantamiseksi. Luottolaitos voi myös harkita rajoituksia tiettyjen riskialttiiden (ala)sektorien, valtioiden, yritysten tai kiinteistöjen rahoittamiselle tai jopa olla myöntämättä lainoja joillekin (ala)sektoreille tai lainanottajaryhmille, jos niihin liittyvät riskit eivät ole sopusoinnussa luottolaitoksen riskinottohalun kanssa. Luotonantoa ja -valvontaa koskevissa Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa kaavaillaan, että jos luottolaitokset myöntävät tai aikovat myöntää ympäristön kannalta kestäviä luottoja, niiden tulisi arvioida, missä määrin luotonanto "vastaa niiden ilmastoon liittyviä ja ympäristön kannalta kestäviä yleisiä tavoitteita tai edistää niiden saavuttamista".⁹³

⁸⁹ EKP:n ohjeissa sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP) todetaan: "Laitoksen vastuulla on huolehtia siitä, että sillä on käytössä omiin erityisolosuhteisiinsa sopivat riskien laskentamenetelmät sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta" (ks. periaate 6).

⁹⁰ EKP:n ohjeissa sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP) todetaan: "Tällaisissa tapauksissa laitoksen tulisi määrittää varovaisuutta noudattaen riittävät riskiluvut, ottaa huomioon kaikki käytettävissä olevat tiedot ja huolehtia siitä, että riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaisia ja yhtenäisiä" (ks. kappale 74).

⁹¹ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston asiakirjat "Overview of Environmental Risk Analysis by Financial Institutions" ja "Case Studies of Environmental Risk Analysis Methodologies", NGFS 2020.

⁹² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 135, 137 ja 138.

⁹³ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohta 59.

Kehikko 7

Havaintoesimerkki: Rahoitustoiminnan ilmasto- ja ympäristövaikutusten mittaaminen ICAAP-menettelyssä

Eräs pankki arvioi sisäisessä pääomasuunnitelmassaan rahoitustoimintansa ympäristövaikutuksia ja antaa ympäristöluokituksen joko rahoitettavalle hankinnalle tai hankkeelle tai rahoitustarpeiden ollessa yleisluonteisempia lainaa hakevalle yritykselle tai julkiseen sektoriin kuuluvalle asiakkaalle. Ympäristöluokitus perustuu arvioon rahoitussopimuksen ilmastovaikutuksista, ja siinä otetaan huomioon merkittävät ulkoisvaikutukset esimerkiksi veden käytön, saastumisen, jäteongelman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Pankki antaa ympäristöluokituksen perusteella suuremman analyttisen riskipainon omaisuuserille, joiden ympäristövaikutus katsotaan huomattavaksi. Pankin mukaan riskipainotetut saamiset voivat analyysin pohjalta olla jopa neljänneksen suuremmat omaisuuserillä, joiden ympäristö- ja ilmastovaikutus on haitallinen. Vaikutus näkyy tuotto-odotuksissa, mikä voi toimia kannustimena ja ohjata sijoituksia tietyille sektoreille ja vastaavasti pois toisilta sektoreilta.

Odopus 7.5

Luottolaitosten odotetaan suorittavan asianmukaisen ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan due diligence -arvioinnin asiakassuhteen alussa ja jatkavan sitä asiakassuhteen aikana. Luottolaitosten odotetaan siis keräävän tietoja, joiden pohjalta ne pystyvät arvioimaan jo alkuvaiheessa saamisten ja sijoitusten alttiutta ilmasto- ja ympäristöriskeille. Luottolaitosten odotetaan tarkastavan tietojen uskottavuuden riskilinjaustensa ja -menettelyjensä mukaisesti. Luottolaitosten odotetaan olevan perillä asiakkaidensa ilmasto- ja ympäristövaikutuksista, näiden altistumisesta ilmasto- ja ympäristöriskeille sekä tavasta hallita näitä riskejä ja vaikutuksia. Asianmukainen ympäristöasioiden due diligence -arviointi vähentää todennäköisesti maine- ja vastuuriskejä, jos arvioinnin pohjalta ryhdytään asianmukaisiin toimiin. Arvioinnin laajuuden ja perusteellisuuden odotetaan määräytyvän asiakkaan sektorin ja maantieteellisen sijainnin perusteella. Luottolaitokset voivat tarvittaessa turvautua tässä ulkopuolisiin asiantuntijoihin. Niiden olisi hyvä varmistaa noudattavansa esimerkiksi monikansallisille yrityksille annettuja OECD:n ohjeita.⁹⁴ Due diligence -arvioinnin tulokset odotetaan otettavan huomioon päätettäessä asiakassuhteen mahdollisesta solmimisesta tai jatkamisesta.

Odopus 7.6

Luottolaitosten odotetaan arvioivan ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusta vakavaraisuuteensa sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden⁹⁵ mukaan "vallitsevien riskien lisäksi huomioon olisi otettava myös mahdolliset tulevat riskit ja niiden keskittymät, joita saattaa syntyä [...] liiketoimintaympäristön muutoksista." EKP odottaa samoin luottolaitosten ottavan huomioon ilmastonmuutoksen ja erityisesti siirtymän energiataloudessa, kun ne tekevät arvioita taloudellisesta näkökulmasta. Luottolaitosten odotetaan vakavaraisuuslaskelmia tehdessään arvioivan ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksen niin, että ne pystyvät toteuttamaan liiketoimintamalliaan kestävästi ja

⁹⁴ Ks. [OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille](#) ja "Due Diligence for Responsible Corporate Lending and Securities Underwriting: Key considerations for banks implementing the OECD Guidelines for Multinational Enterprises", OECD 2019.

⁹⁵ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 60.

varmistamaan sekä taloudellisen että normatiivisen vakavaraisuuden.⁹⁶ EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden mukaisesti luottolaitosten odotetaan käyttävän arvioinnissa ”kahta eri näkökulmaa, jotka täydentävät toisiaan ja tuottavat tietoa toistensa tueksi: taloudellista ja normatiivista näkökulmaa”. Taloudellisesta näkökulmasta luottolaitosten odotetaan ottavan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskien mahdolliset vaikutukset saamisen taloudelliseen arvoon. Normatiivisesta näkökulmasta niiden odotetaan arvioitavan mahdollista vaikutusta lakisääteisten pääomasuhteiden kehitykseen perusskenaarion ja epäsuotuisan skenaarion pohjalta. Luottolaitosten odotetaan myös tarkastelevan arviointien tuloksia riskinottohalunsa ja liiketoimintastrategiansa kannalta sekä yleisestikin päätöksenteossa.

Odopus 7.7

Luottolaitosten odotetaan osana säännöllisiä arviointejaan arvioivan, soveltuvatko niiden riskien tunnistus-, mitta- ja vähentämismenetelmät käytettäväksi ilmasto- ja ympäristöriskien yhteydessä. Luottolaitosten tulisi suorittaa säännöllisiä sisäisiä arviointeja⁹⁷ esimerkiksi osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä.⁹⁸ Tavoitteena on arvioida, johtavatko sisäiset prosessit sekä valitut menetelmät luotettaviin tuloksiin ja ovatko ne nykytilanteen ja tulevan kehityksen valossa asianmukaisia.⁹⁹ Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistuksessa ja mittaamisessa käytettävät menetelmät ja tietojen saatavuus muuttuvat vielä nopeasti, joten luottolaitosten odotetaan tarkastelevan säännöllisesti tietolähteidensä ja menetelmiensä asianmukaisuutta ja laatua.

6.2 Luottoriskien hallinta

Odopus 8

Luottoriskienhallinnassa luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon kaikissa asianmukaisissa luottojen myöntämismenettelyn vaiheissa sekä seuraavan näiden riskien kehitystä salkuissaan.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 79 mukaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava muun muassa, että ”luottojen myöntäminen perustuu vakuuttavasti perusteltuihin ja hyvin määriteltyihin kriteereihin ja että luottojen myöntämisessä, luottoehtojen muuttamisessa ja uudistamisessa sekä uudelleenrahoituksessa sovellettavat menettelyt ovat selkeästi laadittuja”. Luottolaitosten odotetaan omaksuvan kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja ottavan huomioon ilmasto- ja

⁹⁶ Taloudellista ja normatiivista näkökulmaa käsitellään sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä (ICAAP) koskevien EKP:n ohjeiden periaatteessa 3.

⁹⁷ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 21. EKP ei edellytä mitään tiettyä arviointitiheyttä, mutta tavoitteena on varmistaa, että sisäiset prosessit ovat jatkuvasti ”vallitsevan tilanteen ja tulevan kehityksen valossa edelleen asianmukaisia”.

⁹⁸ Ks. vakavaraisuusdirektiivin artikla 73.

⁹⁹ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 18 ja periaate 1 (kappale iii).

ympäristöriskit luottoriskilinjauksissaan ja -menetelmissään luotonantoa ja -valvontaa koskevien Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaisesti.^{100 101}

Odopus 8.1

Ilmasto- ja ympäristöriskit odotetaan otettavan huomioon kaikissa niissä luottojen myöntämisprosessin ja käsittelyn vaiheissa, joissa niillä on merkitystä. Luottolaitosten odotetaan erityisesti muodostavan käsityksen siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat luotonsaajan maksukyvyttömyysriskiin.¹⁰² Niiden odotetaan tunnistavan luotonsaajan maksukyvyttömyysriskiin olennaisesti vaikuttavat ilmasto- ja ympäristötekijät ja tekvän niistä arvion. Luottolaitokset voivat ottaa arviossa huomioon asiakkaiden oman ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnan laadun. Luottolaitosten odotetaan kiinnittävän asianmukaista huomiota ilmasto- ja ympäristöriskitekijöistä aiheutuviin muutoksiin eri sektorien ja maantieteellisten alueiden riskiprofiileissa. Esimerkiksi luonnonvarojen kuten veden liikakäyttö tietyillä alueilla voi johtaa vedenkäytön rajoituksiin, mikä voi puolestaan johtaa tuotantokatkoihin ja aiheuttaa tappioita luottolaitosten vastapuolille.

Kehikko 8

Havaintoesimerkki: Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden vaihtoehtoinen laskentatapa

Luottolaitokset tarkastelevat useinkin ilmasto- ja ympäristöriskejä laadullisesta näkökulmasta osana luottojen myöntämisprosessia. Joissakin luottolaitoksissa on kuitenkin ryhdytty harkitsemaan tai jopa valmistelemaan näiden riskien sisällyttämistä käyttämiinsä malleihin. Eräässä pankissa maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (Probability of Default, PD) on kehitetty vaihtoehtoinen laskentatapa, jolla saatava luku on tarkoitus raportoida normaalin PD-luvun rinnalla. Vaihtoehtoinen laskentatapa, jossa ilmastonäkökulma on otettu huomioon, perustuu yksityiskohtaiseen analyysiin seulonnassa riskialttiiksi havaittujen asiakkaiden fyysisistä ja siirtymäriskeistä. Jos tulos poikkeaa selvästi normaalista PD-luvusta, luottolaitoksessa harkitaan riskien vähentämistoimenpiteitä. Eräässä toisessa pankissa kehitetään kestävyysriskien pisteytyskorttia, jossa tarkastellaan myös laadullisia elementtejä. Pisteytyskortin tiedoilla olisi mallissa kiinteä paino. Lisäksi eräässä pankissa ympäristömuuttujat on otettu osaksi sisäisiä luottokelpoisuuden arviointijärjestelyjä. Ympäristöarvio tehdään niillä sektoreilla, joilla ympäristömuuttujilla on todettu olevan merkitystä analysoitaessa luottokelpoisuuseroja. Taustalla olevien toimintojen mahdollinen ympäristövaikutus vaikuttaa luottokelpoisuuteen. Luottokelpoisuuden arviointimalleja on käytössä suuryritysten, yritysten ja hankerahoituksen vastuuluokissa.

Odopus 8.2

Luottolaitosten odotetaan muokkaavan riskiluokitusmenettelyjä, jotta ilmasto- ja ympäristöriskit pystytään tunnistamaan ja niitä pystytään arvioimaan ainakin laadullisesti. Luottolaitosten odotetaan määrittävän asianmukaiset yleiset riski-indikaattorit tai luokitukset asiakkailleen ja ottavan niissä huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan kasvaville ilmasto- ja

¹⁰⁰ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohta 51.

¹⁰¹ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappaleet ii ja iii).

¹⁰² Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohdat 57, 126, 127, 146, 149 ja 188.

ympäristöriskeille suoraan tai välillisesti altistuvat luotonsaajat osana riskiluokitusmenettelyä.¹⁰³ Merkittävää altistumista tulisi aina tarkastella erikseen useiden eri skenaarioiden¹⁰⁴ avulla, jotta mahdolliset toimet riskien vähentämiseksi (ml. hinnoittelu) pystytään suunnittelemaan asianmukaisesti ja niihin pystytään ryhtymään hyvissä ajoin. Luottolaitosten odotetaan harkitsevan esimerkiksi lämpökarttojen (heat maps) käyttöä selvittäessään asiakkaan yhteyksistä eri (ala)sektoreihin aiheutuvia kestävyysriskejä.

Odopus 8.3

Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon vakuuksia arvostaessaan. Ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa vakuuksien arvoon. Luottolaitosten odotetaan kiinnittävän erityistä huomiota liike- ja asuinkiinteistöjen fyysiseen sijaintiin ja energiatehokkuuteen ja ottavan ne huomioon vahvistaessaan vakuuksien arvoa sekä lainsäädännön edellyttämistä uudelleenarvioinneissa.¹⁰⁵

Odopus 8.4

Luottolaitosten odotetaan seuraavan ja hallitsevan luottoriskejä salkuissaan erityisesti analysoimalla sektori- ja asiakaskohtaisia tai maantieteellisiä riskikeskittymiä myös ilmasto- ja ympäristöriskien kohdalla, asettamalla riskirajoja sekä vähentämällä velkarahoitteisia positioita strategisesti.¹⁰⁶

Luottolaitosten odotetaan seuraavan, millä sektoreilla ja maantieteellisillä alueilla ilmasto- ja ympäristöriskikeskittymiä ilmenee. Luottolaitosten voi olla mielekästä mitata myös, onko niillä todennäköisesti siirtymäpolitiikan kohteena oleviin omaisuuseriin liittyviä riskikeskittymiä. Esimerkiksi asuin- ja liikekiinteistöjä voidaan tarkastella energiatehokkuusluokittain ja varautua mahdollisiin lainsäädännön muutoksiin. Suurten vastapuolten kohdalla ilmasto- ja ympäristöriskejä voidaan tarkastella asiakaskohtaisten riskikeskittymien analyysissä. Luottolaitosten on hyvä kehittää seurantakykyään samalla, kun ne kehittävät mittareita ja riskirajoja riskinottoperiaatteitaan ja tiedonhallintajärjestelmiä varten.

Odopus 8.5

Luottolaitosten lainojen hinnoittelujärjestelmien odotetaan olevan linjassa niiden ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvän luottoriskinottohalun ja liiketoimintastrategian kanssa.¹⁰⁷ Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 76 kohdan 3 mukaan luottolaitoksen riskikomitean ”on tarkasteltava sitä, otetaanko asiakkaille tarjottujen vastuiden ja omaisuuserien hinnoissa täysin huomioon laitoksen liiketoimintamalli ja riskistrategia”. Lainojen hinnoittelu on tärkeä ohjausmekanismi, jonka avulla luottolaitokset määrittelevät myöhempien tuottojensa suuruuden ja lähteet. Ne voivat esimerkiksi liiketoimintastrategiansa ja riskinottohalunsa mukaisesti päättää, että ne haluavat vähentää tai rajoittaa altistumistaan sektoreille, joiden toiminta on haitallista ympäristön tai ilmaston kannalta, tai etteivät ne halua lainojen

¹⁰³ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohdat 57, 126, 127, 146, 149 ja 188.

¹⁰⁴ Skenaarioissa voidaan arvioida esimerkiksi nykyisiä ja ennakoituja kasvihuonepäästöjä, markkinaympäristöä, tarkasteltaviin yrityksiin kohdistuvia valvontaodotuksia sekä luotonsaajien kannattavuutta ja maksukykyä.

¹⁰⁵ Ks. esim. vakavaraisuusasetuksen artikla 208 osassa 3.

¹⁰⁶ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohta 245.

¹⁰⁷ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohdat 200 ja 201.

vakuudeksi kiinteistöjä, joiden energiatehokkuus on riittämätön. Hinnottelujärjestelmän odotetaan tukevan valitun riskinäkökulman ja -strategian toteutusta esimerkiksi antamalla lainoille eri hinnat energiatehokkuuskriteerien perusteella tai sisällyttämällä hintoihin sektori- tai asiakaskohtaisia lisiä. Luottolaitokset voivat myös liiketoimintastrategiansa ja riskinottohalunsa rajoissa tarjota asiakkaille kannustimia ilmasto- ja ympäristöriskien vähentämiseen. Mahdollinen kannustin voisi olla esimerkiksi vähäisemmän ympäristöriskialttiuden huomioiminen ympäristön kannalta kestävien lainojen koroissa ja asiakkaan luottokelpoisuuden parantaminen yksinomaan ympäristönäkökohtien perusteella. Luottolaitokset, jotka myöntävät ympäristön kannalta kestäviä luottoja, voivat sitoa koronmuutoksen asiakkaan kestävyystavoitteiden saavuttamiseen tietyllä ajanjaksolla, jolla ilmasto- ja ympäristöriskejä vähennetään.

Kehikko 9

Havaintoesimerkki: Kiinteistölainojen hinnoittelu

Eräässä luottolaitoksessa asuntolainojen hinnoittelu riippuu vakuutena olevan kiinteistön energiatehokkuudesta. Jos kiinteistöllä on hyvä energialuokitus, asiakas saa lainan edullisemmin, ja päinvastoin. Luottolaitos seuraa kuitenkin koko ajan, että sen kiinteistölainojen yleiset tuottotavoitteet ovat saavutettavissa. Eriävä hinnoittelu perustuu siihen, että jos salkun kiinteistöjen energialuokitukset ovat hyviä, salkku on vähemmän alttiina siirtymäriskeille, mikä on luottolaitoksen liiketoimintastrategian mukaista.

Odote 8.6

Luottolaitosten odotetaan ottavan lainojen hinnoittelussa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskeistä aiheutuvat kustannukset. Luotonantoa ja -valvontaa koskeissa Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa¹⁰⁸ edellytetään, että luottolaitokset ottavat käyttöön hinnoittelujärjestelmän, jossa otetaan huomioon kaikki lainan ominaisuuksiin liittyvät kustannukset. Ilmasto- ja ympäristöriskit saattavat vaikuttaa useisiin eri kustannustekijöihin, kuten pääoman, rahoituksen tai luottoriskin hintaan. Ympäristön kannalta kestävä kehitys voidaan rahoittaa esimerkiksi erityisesti tähän tarkoitukseen varatuilla instrumenteilla, kuten vihreillä (vakuudellisilla) joukkolainoilla, mikä aiheuttaa eroja rahoituskustannuksiin. Luottotappiot saattavat kasvaa esimerkiksi tulva- tai kuivuusalueilla, jotka altistuvat yhä suuremmille fyysisille ilmatoriskeille. Luottolaitosten odotetaan ottavan tällainen kehitys huomioon lainojen hinnoittelussa. Ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutus voidaan ottaa huomioon esimerkiksi sisällyttämällä luottojen kustannuksiin suurempia lisiä. Lisäksi luottolaitosten odotetaan ottavan hinnoittelussa huomioon, että rahoituskustannukset voivat muuten olla korkeammat fyysisille ja siirtymäriskeille alttiiden omaisuuserien kohdalla.

¹⁰⁸ Ks. luotonantoa ja -valvontaa koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2020/06), kohdat 186, 187 ja 190.

6.3 Operatiivisten riskien hallinta

Odopus 9

Luottolaitosten odotetaan selvittävän, miten ilmastoon ja ympäristöön liittyvät ilmiöt voivat vaikeuttaa liiketoiminnan jatkuvuutta ja missä määrin laitoksen toiminnan luonne saattaa kasvattaa sen maine- ja/tai vastuuriskejä.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 85 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden¹⁰⁹ mukaan luottolaitosten tulisi ottaa käyttöön "toimintapolitiikat ja menettelyt, joilla arvioidaan ja hallitaan operatiivista riskiä". Niiden tulisi arvioida operatiivista riskiä kaikilla liiketoiminta-alueilla ja kaikessa toiminnassaan ja selvittää, miten operatiiviset riskit saattavat toteutua.¹¹⁰ Luottolaitosten odotetaan myös ryhtyvän kaikkiin tarvittaviin toimiin ja laatimaan tarvittavat linjaukset liiketoiminnan jatkuvuuden suojaamiseksi sekä varmistavan, että palautumissuunnitelma pystytään toteuttamaan nopeasti ja esimerkiksi tietojärjestelmät ja muu fyysinen infrastruktuuri saadaan häiriötilanteessakin pian käyttöön.

Odopus 9.1

Luottolaitosten odotetaan arvioivan fyysisten riskien mahdollista vaikutusta toimintaansa sekä palautumiskykyään eli kykyä jatkaa palvelujen tarjoamista nopeasti häiriötilanteessa. Hallintoa ja ohjausta koskevien Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden¹¹¹ mukaan arviointi tulisi tehdä osana toiminnan jatkuvuuden hallintaa. Luottolaitoksen maantieteellinen sijainti voi altistaa sen fyysisille riskeille. Luottolaitosten tulisi arvioida, miten olennaisia operatiivisia riskejä niille aiheutuu fyysisten riskien vuoksi. Tärkeä osa-alue ovat ulkoistetut palvelut ja tietotekniset toiminnot, etenkin jos palveluntarjoajat sijaitsevat alueilla, joilla voi ilmetä sään ääri-ilmiöitä tai muita ympäristöriskitekijöitä.

Luottolaitosten tulisi harkita, miten tällaiset tekijät voivat vaikuttaa niiden kykyyn käsitellä maksuja tai tarjota palveluja tai aiheuttaa vahingonkorvausvastuita, jos vahinkoa aiheutuu esimerkiksi asiakkaille tai muille ulkoisille toimijoille. Luottolaitosten odotetaan ottavan huomioon ilmastomuutoksen vaikutus palvelujen tarjontaan etenkin kriittisten ja tärkeiden toimintojen arvioinnin yhteydessä.¹¹² Jos vaikutus arvioidaan jonkin liiketoiminta-alueen tai toiminnan kannalta olennaiseksi, arviointitulokset odotetaan otettavan huomioon luottolaitoksen liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmassa.

Odopus 9.2

Luottolaitosten odotetaan arvioivan, missä määrin niiden toimintojen luonne voi kasvattaa riskiä, että niille aiheutuisi tulevista mainevaurioista, vastuista ja/tai oikeudenkäynneistä taloudellista haittaa. Euroopan pankkiviranomaisen

¹⁰⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen tarkistettujen ohjeiden valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), kohta 255.

¹¹⁰ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4 ja kappale 60.

¹¹¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 208–213.

¹¹² Ks. ulkoistamista koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2019/02), osa 4, kohta 31.

ohjeiden¹¹³ mukaan riskienhallintajärjestelmän ”tulisi kattaa kaikki keskeiset riskit siten, että huomioidaan sekä taloudelliset että muut kuin taloudelliset riskit, kuten [...] maineriskit”. Maineriskit voivat kehittyä nopeasti ja vaikuttaa yrityksiin välittömästi. Luottolaitokset, jotka voidaan yhdistää yhteiskunnan tai ympäristön kannalta kyseenalaiseen toimintaan – tai joiden ei katsota kiinnittävän riittävästi huomiota ympäristökysymyksiin liiketoiminnassaan – voivat altistua maineriskeihin liittyville taloudellisille haittavaikutuksille, kun markkinoiden asenne ilmasto- ja ympäristöriskeihin muuttuu. Luottolaitosten odotetaan myös pyrkivän välttämään tuotteisiin liittyviä maine- ja oikeudenkäyntiriskejä, joita synnyttävät esimerkiksi sijoitustuotteiden aiheuttamat ympäristöhaitat. Laitosten tulisi harkita sijoitustuotteidensa arvioimista suhteessa kansainvälisiin tai eurooppalaisiin parhaisiin käytäntöihin, kuten vihreitä joukkovelkakirjoja koskevaan EU:n standardiin.¹¹⁴ Maineriski voi kasvaa, jos luottolaitos rahoittaa erittäin saastuttavaa yritystoimintaa. Luottolaitosten voi olla hyvä laatia linjauksia sen suhteen, miten asiaa lähestytään asiakassuhteissa ja miten mahdollisiin ongelmatilanteisiin reagoidaan. Luottolaitokset voivat harkita kartoittavansa säännöllisesti vastapuolten kyseenalaista toimintaa tai mahdollisia riskejä tarkastelemalla esimerkiksi ympäristöjalanjälkeä ja/tai ympäristölle aiheutuvaa vahinkoa, ja tulokset tulisi kirjata kyseisiä riskejä koskeviin raportteihin.

Kehikko 10

Havaintoesimerkki: Maineriskien huomioon ottaminen ICAAP-menettelyssä

Eräs luottolaitos tarkastelee ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä maineriskejä osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä. Luottolaitoksen liiketoimintamallina on rahoittaa yksityisyrityksiä nousevissa markkinatalousmaissa, joten se voi altistua huomattaville ympäristöön ja yhteiskunnallisiin tekijöihin liittyville maineriskeille. Luottolaitos luokittelee asiakkaansa sen mukaan, millaisia mahdollisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä haittavaikutuksia niiden toiminnalla voi olla. Luokitusjärjestelmä on neliportainen. Vähäriskisimmässä luokassa ovat asiakkaat, joiden vaikutus on vähäinen tai joilla ei ole haittavaikutusta ympäristöön, yhteiskuntaan tai hyvään hallintotapaan, ja suuririskisimmiksi katsotaan asiakkaat, joilla on merkittävä haittavaikutus. Asiakkaiden määrä kussakin riskiluokassa vaikuttaa pääomaan. Asiakaskohtainen pääomavaatimus vaihtelee riskiluokittain, eli suurimman riskin luokassa luottolaitoksen itselleen asettama pääomavaatimuskin on suurin.

¹¹³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 136. Toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa maineriskin arviointia operatiivisen riskin yhteydessä käsitellään Euroopan pankkiviranomaisen tarkistetuissa ohjeissa valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03) kohdassa 6.4.3.

¹¹⁴ Salkunhoitoa ja/tai rahoitusneuvontaa tarjoavien luottolaitosten on lisäksi noudatettava kestäväyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla 27.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/2088 mukaisia julkistusvaatimuksia, joita täsmennetään vielä teknisillä standardeilla.

6.4 Markkinariskien hallinta

Odote 10

Luottolaitosten odotetaan seuraavan jatkuvasti ilmasto- ja ympäristötekijöiden vaikutusta senhetkiseen markkinariskiasemaansa ja tulevien investointien kannalta sekä laativan stressitestejä, joissa ilmasto- ja ympäristöriskit otetaan huomioon.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 83 mukaan toimivaltaisten viranomaisten "on huolehdittava siitä, että otetaan käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt markkinariskien kaikkien merkittävien aiheuttajien sekä niiden vaikutusten havaitsemiseksi, mittaamiseksi ja hallitsemiseksi". Luottolaitosten odotetaan ottavan markkinariskien hallinnassa huomioon, että ilmasto- ja ympäristöriskit voivat johtaa muutoksiin rahoitusinstrumenttien (kuten arvopaperien tai johdannaisien) sekä tavaroiden ja palvelujen kysynnässä ja tarjonnassa ja vaikuttaa siten niiden arvoon.¹¹⁵ Luottolaitosten investointien arvo voi laskea, jos ne ovat sijoittaneet yrityksiin, joiden toimintaa pidetään ympäristön kannalta kestävämmänä tai jotka sijaitsevat fyysisille riskeille alttiilla maantieteellisillä alueilla. Syynä voivat olla esimerkiksi poliittiset toimet, muutokset markkinoiden asenteissa tai tekniikassa, sään ääri-ilmiöt tai vähittäiset muutokset ilmastossa.

Sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyn näkökulmien luonteesta riippuen luottolaitosten odotetaan arvioivan normatiivisesta näkökulmasta ainakin velkainstrumenteista, oman pääoman ehtoista instrumenteista ja osaketyypisistä rahoitusinstrumenteista aiheutuvat kaupankäyntivaraston riskit sekä kaupankäyntivaraston ja rahoitustaseen valuutta-asemat ja hyödykeriskipositiot. Taloudellisesta näkökulmasta odotuksena on, että kaikki instrumentit arvioidaan niiden taloudellista arvoa silmällä pitäen riippumatta niiden kirjanpitoikäisyydestä.

Lisäksi arvioinnissa odotetaan otettavan huomioon myös rahoitustoiminta ja etenkin markkinariskin alaluokat ja erityisesti käypään arvoon ja hankintahintaan arvostettavista positioista syntyvä luottomarginaaliriski sekä oman pääoman ehtoista vastuista aiheutuvat riskit.

Rahoitustoiminnan luottomarginaaliriskin tapauksessa luottolaitosten odotetaan arvioivan, miten suuri merkitys riskillisillä on kokonaismarkkinariskin kannalta. Tämä on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että ympäristön kannalta kestävämmänä pidettyihin sektoreihin kuuluvien yritysten rahoitusinstrumentit voivat menettää arvoaan nopeastikin, jos yritykset eivät omaksu kattavaa kestävä kehityksen mukaista lähestymistapaa. Myös osakesijoitusten arvoa tulisi seurata jatkuvasti sen arvioimiseksi, onko arvo laskenut erityisesti siksi, että ilmasto- ja ympäristöriskien katsotaan suurentaneen osakkeiden liikkeeseenlaskijoiden riskialttiutta.

Raaka-aine- ja hyödykekauppaan erikoistuneiden luottolaitosten odotetaan kiinnittävän erityistä huomiota mahdollisiin piileviin riskitekijöihin, kuten esimerkiksi

¹¹⁵ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaatteet 2 ja 7.

äkillisiin muutoksiin ympäristön kannalta vähemmän kestävinä pidettyjen raaka-aineiden tai hyödykkeiden hinnoissa.

Luottolaitosten olisi lisäksi hyvä seurata, miten valtiot, joiden joukkolainoja niiden hallussa on, altistuvat siirtymä- ja fyysisille riskeille.

Toiminta markkinoilla on luonteeltaan sellaista, että sisäisistä stressitesteistä (esimerkiksi herkkyyksianalyysistä) voi olla apua arvioitaessa ilmatoriskien merkitystä luottolaitoksen kaupankäynti- ja luottosalkuissa. Analyysissa odotetaan tarkasteltavan muiden riskien ohella ilmasto- ja ympäristöriskejä sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyn normatiivisesta ja taloudellisesta näkökulmasta siten, että historiallisten jakaumien rinnalla käytetään hypoteettisia oletuksia.¹¹⁶

6.5 Skenaarioanalyysit ja stressitestaus

Odutus 11

Ilmasto- ja ympäristöriskeille olennaisesti altistuvien luottolaitosten odotetaan arvioivan stressitestauksensa asianmukaisuus ja ottavan nämä riskit osaksi perusskenaarioitaan ja epäsuotuisia skenaarioitaan.

Luottolaitosten odotetaan kartoittavan riskitekijänsä stressitestauksen avulla kohdennetusti ja perusteellisesti osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä.¹¹⁷ Stressiskenaarioissa tulisi olla mukana kaikki olennaiset riskit, jotka saattavat vähentää sisäistä pääomaa tai vaikuttaa lakisääteisiin pääomasuhteisiin. Skenaarioita tulisi käyttää luottolaitoksen stressitestiohjelmassa sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. Luottolaitosten odotetaan harkitsevan skenaariovalintoja, joissa ilmastonmuutos noudattaa tieteellisesti ennakoitua kehitystä (esim. hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n skenaariot). Siirtymäriskien kohdalla luottolaitosten odotetaan käyttävän skenaarioita, joissa on otettu uskottavasti huomioon päätösten seuraukset eli miten esimerkiksi nopea/hidas siirtymä vaikuttaisi käytännössä.¹¹⁸ Esimerkiksi tulisi tarkastella, miten hitaaseen siirtymään liittyvät krooniset ilmastovaikutukset voivat tehostaa julkisen vallan toimia. Luottolaitosten tulisi ottaa tässä esitetyt näkökohdat asianmukaisesti huomioon ICAAP-menettelyssä.¹¹⁹ Ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvissä skenaarioanalyysissä ja stressitesteissä tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat näkökohdat sekä normatiivisesta että taloudellisesta näkökulmasta:

¹¹⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04), kohta 69.

¹¹⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 140 ja seuraavat kohdat, sekä Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista (EBA/GL/2016/10), luvut 5.4 ja 6.5.

¹¹⁸ Ks. esim. Kansainvälisen energijärjestön IEA:n julkaisu "World Energy Model", IEA 2019, Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston asiakirja "NGFS Climate scenarios for central banks and supervisors", NGFS 2020, ja Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelman rahoitusaloitteen julkaisu "Changing course: A comprehensive investor guide to scenario-based methods for climate risk assessment, in response to the TCFD", UNEP FI 2019.

¹¹⁹ Ks. vakavaraisuusasetuksen artikla 73.

- fyysisten ja siirtymäriskien mahdollinen vaikutus luottolaitoksen kannalta
- ilmasto- ja ympäristöriskien mahdollinen kehitys eri skenaarioissa, kun otetaan huomioon, että näitä riskejä ei välttämättä ole otettu täysin huomioon historiatiedoissa
- ilmasto- ja ympäristöriskien mahdollinen toteutuminen lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä eri skenaariossa.

Luottolaitosten odotetaan määrittävän oletukset oman riskiprofiilinsa ja tarpeidensa mukaan sekä tarkastelevan useita eri skenaarioita, joissa yhdistyvät eri oletukset. Luottolaitosten odotetaan arvioivan pääomasuunnittelunsa yhteydessä vakavaraisuuttaan uskottavan perusskenaarion ja laitoskohtaisten epäsuotuisien skenaarioiden avulla.

Niiden tulisi epäsuotuisissa skenaarioissa olettaa kehityksen olevan epätavallisen haitallista mutta edelleen uskottavaa. Lakisääteisiin pääomasuhteisiin kohdistuvan epäsuotuisan vaikutuksen tulisi muodostua riittävän suureksi.

EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden mukaisesti normatiivisen näkökulman odotetaan kattavan vähintään kolme seuraavaa vuotta. Luottolaitosten tulisi ottaa strategisessa suunnittelussa huomioon ”vähimmäisjaksoa pidemmän aikavälin kehityskulut tarvittavassa laajuudessa, jos niiden vaikutukset ovat merkittäviä”.¹²⁰ Luottolaitosten odotetaan harkitsevan ilmasto- ja ympäristöriskien pidemmän aikavälin tarkastelua, sillä suurin osa niistä toteutuu todennäköisesti keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. Etenkin taloudellisesta näkökulmasta tehdyissä stressitesteissä voitaisiin ottaa kehitys huomioon pidemmällä aikavälillä.

Luottolaitosten odotetaan myös ottavan ilmastoasioiden vaikutus liiketoiminta-alueisiin huomioon elvytysuunnitteluprosesseissaan. Pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin¹²¹ mukaisesti kattavissa elvytysuunnitelmissa tulisi tarkastella ”useita erilaisia laitoksen erityisolosuhteita vastaavia vakavia makrotalouden ja rahoitusalan stressiskenaarioita”. Luottolaitosten odotetaan testaavan elvytystoimiensa tehokkuuden näissä skenaarioissa.

¹²⁰ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 44 ja alaviite 22.

¹²¹ Ks. luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, artiklan 5 kohta 6.

6.6 Likviditeettiriskien hallinta

Odutus 12

Luottolaitosten odotetaan tarkistavan, voisivatko olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit johtaa likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskurien hupenemiseen, ja ottavan tämän mahdollisuuden huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskureita määritettäessä.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 86 kohdan 1 mukaan laitosten käytössä on oltava tehokkaat strategiat, toimintatavat, menettelyt ja järjestelmät, joilla tunnistetaan, mitataan, hallitaan ja valvotaan likviditeettiriskiä tarkoituksenmukaisten ajanjaksojen ajan likviditeettipuskurien riittävyyden varmistamiseksi.

Jotta luottolaitokset voivat varmistaa, että niillä on vahvat likviditeettiriskien hallintajärjestelyt, niiden odotetaan tarkastelevan ilmasto- ja ympäristöriskien suoria ja välillisiä vaikutuksia maksuvalmiusasemaansa.^{122 123} Luottolaitoksia kannustetaan sisällyttämään ne myös sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettelyynsä ja tarkastelemaan ilmasto- ja ympäristöriskejä sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. Odotuksena on, että arvioinnit tehdään ennakoivasti, niissä keskitytään keskeisiin riskitekijöihin, ne kattavat sekä normaalitilanteen että stressitilanteet ja niissä tarkastellaan erityisesti vakavia mutta uskottavia skenaarioita, jotka voivat toteutua myös samanaikaisesti. Luottolaitosten odotetaan arvioivan, voisivatko ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttaa olennaisesti likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskureihin. Jos vaikutus voi olla olennainen, luottolaitosten tulisi ottaa se huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskurien määrityksessä.

Luottolaitokset voisivat tarkastella esimerkiksi tilannetta, jossa yhdistetty laitoskohtainen ja markkinastressitilanne toteutuu samanaikaisesti ilmasto- ja ympäristöriskien kanssa. Lisäksi luottolaitokset voisivat tarkastella, miten likviditeettipuskurien arvoon vaikuttava ilmasto- ja ympäristöriskitapahtuma saattaisi vaikuttaa niiden maksuvalmiusasemaan. Ne voisivat myös tarkastella tällaisten riskien vaikutusta maksuvalmiusasemaansa alueellisesta näkökulmasta. Riskit voivat esimerkiksi vaikuttaa kykyyn suorittaa maksuja paikallisessa valuutassa tai vaikeuttaa likviditeetin toimittamista alueille, joilla ilmasto- ja ympäristöriskejä toteutuu.

Lisäksi luottolaitosten odotetaan yhdistävän likviditeettiresurssien kohdentaminen liiketoimintastrategiaansa. Niiden on hyvä ottaa sisäisessä hinnoitteluprosessissaan

¹²² Vakavan fyysisen tapahtuman suorana vaikutuksena asiakkaat saattavat nostaa rahaa tileiltään rahoittaakseen vahinkojen korjaukset, jolloin luottolaitos voi joutua myymään paljon omaisuuseriä kattaakseen varojen ulosvirtauksen (ks. Saksan liittovaltion finanssivalvontaviranomaisen julkaisu "Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks", BaFin 2020, s. 18). Välillisenä vaikutuksena pankit eivät pystyisi hankkimaan uutta rahoitusta luotto- ja markkinariskien vaikuttaessa niiden taseisiin, mikä voisi aiheuttaa jännitteitä pankkienvälisillä lainamarkkinoilla (ks. Kansainvälisen järjestelypankin julkaisu "The Green Swan", BIS 2020, s. 28). Pankkien likviditeettiriskiä voivat kasvattaa myös fyysisistä tai siirtymäriskeistä johtuvat makrotaloudelliset sokit, jos ne esimerkiksi kaventavat sijoituskelpoisten arvopapereiden joukkoa.

¹²³ Ks. eritoten EKP:n ohjeet sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettelystä (ILAAP), periaate 4 (kappale iv), marraskuu 2018.

huomioon ympäristön kannalta kestävien jälleenrahoitusinstrumenttien rahoituksen marginaalikustannukset eli tilanteen mukaan esimerkiksi maksuvalmiuskustannukset tai -edut suhteessa tavallisiin jälleenrahoitusinstrumentteihin.¹²⁴

¹²⁴ Ks. maksuvalmiutta koskevat Euroopan pankkivalvontaviranomaisten komitean ohjeet (Guidelines on liquidity cost benefit allocation), 27.10.2020, kohdat 24 ja 25.

7 Tietojen julkistamista koskevat valvontaodotukset

Tietojen saatavuus edistää rahoituslaitosten avoimuutta ja rahoitusmarkkinoiden asianmukaista toimintaa.¹²⁵ EU-lainsäädännössä on sen vuoksi asetettu julkistamisvaatimuksia, jotta riittävät keskeiset tiedot luottolaitosten pääomasta ja riskeistä ovat markkinaosapuolten saatavilla. Ilmastoriskejä koskevien tietojen julkistaminen auttaa markkinaosapuolia tekemään fyysisistä ja siirtymäriskeistä perustellumpia arvioita, mikä puolestaan auttaa luottolaitoksia ja sijoittajia ymmärtämään paremmin ilmastomuutoksen taloudellisia seurauksia.

EU:n toimielimet ovat sopineet kehittävänsä EU:lle yhteisen kestävien sijoitusten luokitusjärjestelmän. Jatkossa muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamisdirektiivin 2014/95/EU soveltamisalaan kuuluvien luottolaitosten odotetaan tiedottavan avoimemmin, kuinka suuri osa niiden toiminnasta on ympäristön kannalta kestävä.¹²⁶ Euroopan komissio aikoo myös tarkistaa direktiivin 2014/95/EU osana strategiaansa, jolla pyritään tarjoamaan vankempi pohja kestäväälle sijoittamiselle.^{127 128}

Julkistusperiaatteet ja -menettelyt

Odopus 13

Luottolaitosten odotetaan ilmoittavan määräajoin julkistamisissaan asiakirjoissa merkityksellistä tietoa, kuten keskeiset olennaisina pidettyjen ilmasto- ja ympäristöriskien keskeiset mittarit. Niiden odotetaan myös ottavan asianmukaisesti huomioon Euroopan komission tiedonannon ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmasto- ja ympäristöriskien tietojen raportointia koskeva täydennysosa”.

Odopus 13.1

Luottolaitosten odotetaan erittelevän julkistusperiaatteissaan keskeiset periaatteet, joiden pohjalta ne arvioivat ilmasto- ja ympäristöriskiensä olennaisuutta, sekä julkistustiheyden ja -käytännöt. Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 ja sitä seuraavien artiklojen mukaan luottolaitosten on julkistettava olennaiset tiedot, joita ei pidetä liikesalaisuuksina tai luottamuksellisina.

¹²⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), III osasto.

¹²⁶ Ks. ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä (14970/19).

¹²⁷ Ks. neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta 22.10.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU.

¹²⁸ Lisäksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden osakkeita liikkeeseen laskevien suurten luottolaitosten on vakavaraisuusasetuksen (CRR II) artiklan 449a nojalla ryhdyttävä julkistamaan tietoja ESG-riskeistään kesäkuusta 2022 alkaen.

Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 mukaan tietoja on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa taloudellisia päätöksiä tai vaikuttaa taloudellisiin päätöksiin.¹²⁹ Luottolaitoksilla on siksi "oltava toimintalinjat julkistettavien tietojen asianmukaisuuden arvioimiseksi, mukaan lukien tietojen todentaminen ja julkistamistiheys".¹³⁰ Julkistamisperiaatteissa odotetaan täsmennettävän, miten ilmasto- ja ympäristöriskien olennaisuus arvioidaan.¹³¹ Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella laitosten tulisi ottaa tietyn tiedon olennaisuuden arvioinnissa huomioon paitsi liiketoimintamallinsa, pitkän aikavälin strategiansa ja kokonaisriskiprofiilinsa myös taloudellisen ja poliittisen toimintaympäristön vaikutus, tietojen oletettu merkitys käyttäjille sekä riskikehitykseen liittyvä julkistustarpeiden muuttuminen.¹³²

Euroopan pankkiviranomaisen suuntaviivojen perusteella ei ole mitään yleispäteviä olennaisuusrajoja.¹³³ Sen vuoksi odotuksena on, että ilmasto- ja ympäristöriskien olennaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon niin laadulliset kuin määrälliset tiedot ja tarkastellaan luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristövaikutuksiin ja mahdollisesti kyseenalaisina pidettäviin tuotteisiin tai toimintaan liittyviä maine- ja vastuoriskejä. Myös Euroopan komission ohjeistuksen mukaan olisi ennenaikaista pitää ilmastoriskejä epäolennaisina, sillä ne ovat luonteeltaan pitkän aikavälin riskejä.¹³⁴ Olennaisten riskien julkistamisessa tulee noudattaa vakavaraisuusasetuksen artikloja 433, 434 ja 434a.

Odopus 13.2

Jos luottolaitos pitää ilmastoriskejään epäolennaisina, sen odotetaan dokumentoivan arvionsa ja sitä tukevat laadulliset ja määrälliset tiedot.

Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 kohdan 1 mukaan tietoja "on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä." Lisäksi Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa todetaan, että kun "laitos päättää jättää julkistamatta tietoja tai joukon vaatimuksia niiden epäolennaisuuden vuoksi, sen tulisi ilmoittaa tämä selkeästi".¹³⁵

Odopus 13.3

Kun luottolaitokset julkistavat olennaisia lukuja, mittareita ja tavoitteita, niiden odotetaan julkistavan tai muuten tuovan esiin myös niihin liittyvät menetelmät,

¹²⁹ Tässä esitetty odotukset koskevat ainoastaan luottolaitosten lakisäätteisiä julkistamisvaatimuksia. Niitä ei voi soveltaa tilinpäätösstandardien yhteydessä.

¹³⁰ Ks. vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohta 3.

¹³¹ Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohdan 3 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaisesti olennaisuuden käsitteestä seuraa, että voi olla tarpeen julkistaa myös tietoja, joita ei ole nimenomaisesti edellytetty vakavaraisuusasetuksen vaatimuksissa.

¹³² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), s. 17.

¹³³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), s. 4.

¹³⁴ Ks. Euroopan komission tiedonanto "Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmasto- ja ympäristötietojen raportointia koskeva täydennysosa".

¹³⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), kohta 19.

määritelmät ja kriteerit.¹³⁶ Julkistetuista tiedoista markkinaosapuolet saavat kattavan kuvan luottolaitosten riskiprofiilista, mikä pienentää maine- ja vastuuriskiä. Tämä odotus on erityisen tärkeä, kun luottolaitokset sitoutuvat edistämään ilmasto- tai ympäristötavoitteita, ja silloin EKP myös odottaa niiden esittävän kattavan yleiskuvan vaikutuksesta yhteisöön kokonaisuutena. EKP:n havaintojen mukaan eri luottolaitokset julkistavat tällä hetkellä hyvin erilaisia tietoja. Osa laitoksista sitoutuu olemaan rahoittamatta (tai rahoittamaan) tietyntaista toimintaa, mutta julkistetuissa tiedoissa ei eritellä, millaiset kynnysarvot sijoituksille on asetettu tai missä salkuissa linjaa noudatetaan. Luottolaitoksia kannustetaan edistämään ilmasto- ja ympäristötavoitteita, mutta niiden odotetaan myös jakavan kattavia ja merkityksellisiä tietoja tällaisista toimistaan. Jos luottolaitos sitoutuu rahoituslinjauksissaan lopettamaan tiettyjen alojen tai tietyn toiminnan rahoittamisen tai rajoittamaan niiden rahoittamista, sen odotetaan kertovan avoimesti, miten kyseinen toiminta on määritelty ja millaiset tavoitteet luottolaitos on asettanut itselleen, kuten mihin mennessä toiminnan rahoittamisesta luovutaan ja miten nopeasti avoinna olevan rahoituksen tulisi vähentyä eri maantieteellisillä alueilla. Luottolaitosten odotetaan tiedottavan edistymisestä tavoitteissa, sisäisestä seurannan ohjauksesta sekä menetelmällisistä näkökohdista, kuten rahoituslinjausten piiriin kuuluvien vastapuolten tunnistamisesta ja linjausten piirissä olevien liiketoimintasuhteiden laajuudesta. Kun luottolaitokset raportoivat ympäristötavoitteiden edistämisestä, niiden odotetaan tarkastelevan kaikkia liiketoiminta-alueitaan ja niihin liittyviä riskejä kokonaisuutena.

¹³⁶ Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 kohdan 1 mukaan tietoja "on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä."

Kuvio 1

Ilmastoraportointityöryhmän suositukset

Hallinto	Strategia	Riskienhallinta	Mittarit ja tavoitearvot
Tiedot ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta organisaatiossa	Tiedot ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun, jos tiedot ovat olennaisia	Tiedot ilmastoon liittyvien riskien tunnistuksesta, arvioinnista ja hallinnasta organisaatiossa	Tiedot mittareista ja tavoitearvoista, joilla arvioidaan ja hallitaan asiaankuuluvia ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia, jos tiedot ovat olennaisia
Suositus julkistettavista tiedoista			
a) Kuvaus siitä, miten johtokunta valvoo ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia	a) Kuvaus organisaation tunnistamista ilmastoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä	a) Kuvaus ilmastoriskien tunnistus- ja arviointiprosesseista organisaatiossa	a) Organisaation strategian ja riskienhallintaprosessin mukaiset ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien mittarit
b) Kuvaus siitä, miten johto arvioi ja hallitsee ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia.	b) Kuvaus ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun	b) Kuvaus ilmastoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa	b) GHG Protocol -menetelmän mukaisesti laskettujen suorien (scope 1), epäsuorien (scope 2) ja tilanteen mukaan muiden epäsuorien (scope 3) kasvihuonekaasupäästöjen sekä niihin liittyvien riskien julkistus
	c) Kuvaus organisaation strategian risksietokyvystä erilaisten ilmastoskenaarioiden pohjalta, ml. skenaario, jossa keskilämpötila nousee enintään 2 asteella.	c) Kuvaus yleiseen riskienhallintaan kuuluvista ilmastoriskien tunnistus-, arviointi- ja hallintaprosesseista organisaatiossa	c) Ilmaston liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnassa käytetyt tavoitearvot organisaatiossa sekä miten hyvin tavoitteisiin päästään

Lähde: Ilmastoraportointityöryhmä (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD)

Julkistettavien ilmasto- ja ympäristöriskitietojen sisältö

Odopus 13.4

Luottolaitosten odotetaan ottavan olennaisen ilmastoriskien julkistamisessa huomioon Euroopan komission tiedonannon ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmaston liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa”. Täydennysosa sisältää ilmastoraportointityöryhmän suositukset, ja siinä annettu ohjeistus on muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamista koskevan direktiivin mukaista. Luottolaitosten odotetaan julkistavan tiedot viideltä keskeiseltä osa-alueelta: liiketoimintamalli, toimintaperiaatteet ja due diligence -prosessit, tulokset, riskit ja niiden hallinta sekä tulosindikaattorit. Tähän oppaaseen on koottu luottolaitosten liiketoimintamallia ja strategiaa, hallintoa sekä riskienhallintaa koskevat EKP:n julkistusodotukset.

Luottolaitosten odotetaan erityisesti julkistavan rahoitustoiminnan GHG Protocol -menetelmän mukaisesti lasketut muut epäsuorat (scope 3)

kasvihuonekaasupäästöt¹³⁷ koko pankkiryhmältä. EKP ei edellytä mitään tiettyä päästöjen mittausta- tai kohdennusmenetelmää,¹³⁸ mutta luottolaitoksia kannustetaan mittaamaan päästöjä yksityiskohtaisesti ja noudattamaan täydennysosaa koskevassa Euroopan komission tiedonannossa esitettyä GHG Protocol -menetelmää. Esimerkiksi suurten yrityssalkkujen hiilivaltaisuutta voidaan tarkastella hankekohtaisesti, ja kiinteistösalkuissa voidaan mitata kunkin kiinteistön todellinen energiankulutus tai energiatehokkuusluokitus erikseen. Luottolaitosten odotetaan julkistavan¹³⁹

- ”hiileen liittyvien varojen määrä tai prosenttiosuus kussakin salkussa miljoonina euroina tai prosenttiosuutena nykyisen salkun arvosta” sekä mahdollisuuksien mukaan ennakoiva parhaan kyvyn mukaan laadittu arvio määrän tai prosenttiosuuden kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”kunkin salkun hiili-intensiteetin painotettu keskiarvo, jos tiedot ovat saatavilla tai ne voidaan kohtuudella arvioida”, sekä mahdollisuuksien mukaan parhaan kyvyn mukaan laadittu ennakoiva arvio hiili-intensiteetin painotetun keskiarvon kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”riskin määrä vastapuolen alan mukaan” sekä mahdollisuuksien mukaan parhaan kyvyn mukaan laadittu ennakoiva arvio määrän kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”luottoriskille altistuminen ja vakuuksien määrät toiminnan tai vakuuden paikan/maan mukaan sekä tieto maista/paikoista, jotka ovat erittäin alttiina fysikaaliselle riskille”.

Luottolaitosten odotetaan julkistavan tai tuovan muuten esiin käyttämänsä menetelmät ja oletukset ja etenkin mittauksessa käytetyt määritelmät ja laskentakaavat.

Luottolaitosten odotetaan julkistavan strategiassaan ja riskienhallinnassaan käytettävät tulosindikaattorit ja riski-indikaattorit sekä tilanteensa näillä indikaattoreilla mitattuna.

Täydennysosaa koskevan Euroopan komission tiedonannon ja Euroopan pankkiviranomaisen linjausten pohjalta luottolaitosten odotetaan julkistavan käyttämänsä mittarit, tavoitearvot ja se, miten hyvin tavoitteet saavutetaan. Luottolaitosten odotetaan kertovan edellä mainittujen mittarien pohjalta strategiansa riskinsietokyvystä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä erilaisissa ilmaston kehitykseen liittyvissä skenaarioissa.

¹³⁷ EKP:n tulkinnan mukaan muihin epäsuoriin (scope 3) kasvihuonepäästöihin luetaan myös luottolaitoksen rahoittamat eli niiden saamiin liittyvät päästöt.

¹³⁸ EKP on tietoinen siitä, että osa luottolaitoksista esimerkiksi mittaa ja julkistaa rahoittamiaan päästöjä Partnership for Carbon Accounting Financials -aloitteen piirissä kehitetyillä menetelmillä.

¹³⁹ Ks. Euroopan komission tiedonanto ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmaston liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa”, liite 1.

Laitosten odotetaan arvioivan kaikki tarvittavat ympäristöriskeihin liittyvät lisätiedot, jotta riskiprofiili voidaan esittää kattavasti. Rahoituslaitosten riskit voivat olla peräisin monenlaisista lähteistä ja ympäristötekijöistä, kuten vedenpuutteesta, luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä, luonnonvarojen niukkuudesta ja saasteista. Julkistettavia tietoja koskeva sääntely ja markkinaosapuolten tarpeet kehittyvät nyt nopeasti, joten luottolaitosten olisi hyvä pyrkiä parantamaan tietojensa julkistamista aktiivisesti.

Kehikko 11

Havaintoesimerkki: Julkistuskäytännön kehittäminen ilmastoraportointityöryhmän suositusten mukaiseksi

Eräs pankki kertoo selkeästi noudattavansa tietojen julkistamisessa ilmastoraportointityöryhmän suosituksia. Viitetaulukon avulla markkinaosapuolten on helppo nähdä, missä asiakirjojen kohdissa tiedot ovat suositusten mukaisia.

Taulukko A

Pelkistetty viitetaulukko

Luokka	Ilmastoraportointityöryhmän suositus	Suosituksen mukainen kohta luottolaitoksen julkistamissa asiakirjoissa
Hallinto	a) Kuvaus siitä, miten johtokunta valvoo ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia b) Kuvaus siitä, miten johto arvioi ja hallitsee ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia.	Asiakirja X, sivu ABC Asiakirja X, sivu ABC
Strategia	a) Kuvaus organisaation tunnistamista ilmastoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä b) Kuvaus ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun c) Kuvaus organisaation strategian riskinsietokyvystä erilaisten ilmastoskenaarioiden pohjalta, ml. skenaario, jossa keskilämpötila nousee enintään 2 asteella.	Asiakirja Y, sivu ABC Asiakirja Y, sivu ABC Asiakirja X, sivu ABC
Riskienhallinta	a) Kuvaus ilmastoriskien tunnistus- ja arviointiprosesseista organisaatiossa b) Kuvaus ilmastoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa c) Kuvaus yleiseen riskienhallintaan kuuluvista ilmastoriskien tunnistus-, arviointi- ja hallintaprosesseista organisaatiossa.	Asiakirja Z, sivu ABC Asiakirja Z, sivu ABC Asiakirja Z, sivu ABC
Mittarit ja tavoitearvot	a) Organisaation strategian ja riskienhallintaprosessin mukaiset ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien mittarit: Kuvaus ilmastoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa b) GHG Protocol -menetelmän mukaisesti laskettujen suorien (scope 1), epäsuorien (scope 2) ja tilanteen mukaan muiden epäsuorien (scope 3) kasvihuonekaasupäästöjen sekä niihin liittyvien riskien julkistaminen c) Ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnassa käytetyt tavoitearvot organisaatiossa sekä miten hyvin tavoitteet saavutetaan.	Asiakirja X, sivu ABC Asiakirja X, sivu ABC Asiakirja Y, sivu ABC

Lähteet

ACPR: "Analysis and synthesis: French banking groups facing climate change-related risks", 2019

BaFin: "Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks", 2019

DNB: "Waterproof? An exploration of climate risks for the Dutch financial sector", 2017

DNB: "An energy transition risk stress test for the financial system of the Netherlands", 2018

DNB: "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", 2019

DNB: "Integration of climate-related risk considerations into banks' risk management", 2020

DNB: "Indebted to nature: Exploring biodiversity risks for the Dutch financial sector", kesäkuu 2020

EPV: "Action Plan on Sustainable Finance", 2019

EKP: "Financial Stability Review", toukokuu 2019

EEA: "Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012: An indicator-based report", 2012

EJRK: "Too late, too sudden: Transition to a low-carbon economy and systemic risk", 2016

IRENA: "Stranded assets and renewables. How the energy transition affects the value of energy reserves, buildings and capital stock", 2017

NGFS: "A call for action: Climate change as a source of financial risk", 2019

NGFS: "Technical supplement to the First NGFS comprehensive report", 2019

NGFS: "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision", tekninen asiakirja, toukokuu 2020

NGFS: "Requirements for scenario-analysis", julkaistaan myöhemmin

OECD: "Guidelines for Multinational Enterprises", 2019

OECD: "The economic consequences of climate change", 2015

OECD: "Due Diligence for Responsible Corporate Lending and Securities Underwriting – Key considerations for banks implementing the OECD Guidelines for Multinational Enterprises", 2019

TCFD, "Technical supplement: The Use of Scenario Analysis in Disclosure of Climate-related Risks and Opportunities", 2017

© Euroopan keskuspankki, 2020

Postiosoite 60640 Frankfurt am Main, Germany
Puhelin +49 69 1344 0
Internet www.ecb.europa.eu

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.